UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

MARUŠA BAVDEK

Z LUTKO SPODBUJAMO UČENJE IN IGRO OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
PREDŠOLSKA VZGOJA

MARUŠA BAVDEK

Mentorica: mag. HELENA KOROŠEC

:

Z LUTKO SPODBUJAMO UČENJE IN IGRO OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2014

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svoji mentorici, viš. pred. mag. Heleni Korošec, za vso pomoč pri izdelavi naloge in času, ki mi ga je posvetila.

Zahvalila bi se rada tudi svoji mami in očetu, ki sta mi omogočila študij in mi z vso ljubeznijo in potrpljenjem stala ob strani v vseh lepih in slabih trenutkih ter svoji sestri, ki mi je na pomoč priskočila pri umetniških izdelavah lutk. Hvala tudi mojemu partnerju Božidarju za vso moralno in ostalo pomoč pri študiju in izdelavi naloge. In na koncu še iskrena zahvala sodelavki, ki me je vpeljala v svet lutk, Anji Svetin, za potrpežljivost in navdih.

POVZETEK

Lutka velikokrat seže prek mej in zidov, skozi katere učitelj/vzgojitelj sam velikokrat ne more priti. Omogoča svobodo in nas vpelje v domišljijski svet. Usmerja in poučuje posameznika, ga vpelje v svet domišljije, svet resničnosti in v svoj svet dogodivščin. Ob animaciji postane lutka živa in omogoča, da postane živa vez med animatorjem in gledalcem.

Diplomsko delo obravnava uporabo lutke v pedagoškem procesu otrok s posebnimi potrebami, in sicer predvsem improvizirano animacijo lutk ter različnih predmetov.

V teoretičnem delu diplomskega dela obravnavamo osnovne pojme, ki jih srečamo pri otrocih s posebnimi potrebami, s pojmom lutka in vplivom le-te v učnem procesu ter razvijanjem igre z vključevanjem lutke.

V empiričnem delu diplomskega dela so predstavljene dejavnosti, ki smo jih s pomočjo lutk in oživljanjem predmetov izvajali v šoli in njeni okolici z učenci s posebnimi potrebami. Dejavnosti so analizirane, dokumentirane in povzete v sklop ugotovitev, do katerih smo prišli v procesu dela z lutko. Prisotnost lutke v učnem procesu omogoča večjo motiviranost, delavnost in pozornost otrok. Pri sami igri pa izboljšuje socialne odnose med posamezniki in pripomore k razvoju igre.

Ključne besede: lutka, oživljanje predmetov, improvizacija, otroci s posebnimi potrebami

SUMMARY

The puppet often reaches over boundaries and walls, that teacher can't get over. It delivers freedom and takes us in the word of imagination. It dictates and teaches an individual, takes him into imaginary world, world of reality and his own world of adventure. By animating the puppet becomes alive and contributes to the link between the animator and audience.

This diploma work is centred on how to use the puppet in the teaching process of children with special needs. It's especially focused on improvised animation of the puppet correlated with different objects.

The theory part of this diploma deals with basic concepts that we encounter with children with special needs. It also includes the elaboration of the term puppet and its influence on teaching process and development of the child's play.

Empiric part of the work represents different activities that enabled the puppet and objects to come alive in school and its close environment. The activities are analysed, documented and summed up into a set of discoveries that we reached during the process of working with the puppet. The presence of puppet in the learning process provides greater motivation, diligence and attention of children. In the children play puppet improves social relations between individuals and develops the game.

Key words: puppet, bringing objects to life, improvisation, children with special needs

KAZALO VSEBINE

I TEORETIČNI DEL 2

1 OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI 2

1.1 OTROCI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU 3

1.2 UČENJE OTROK Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU 4

1.3 CILJI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA SO NASLEDNJI: 4

1.4 PODROČJA IN VSEBINE PROGRAMA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA 4

1.5 ZNAČILNOSTI OTROK Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU 5

2 IGRA 8

2.1 IGRA IN OTROKOV RAZVOJ 9

2.2 VRSTE OTROŠKE IGRE 10

2.2 VLOGA ODRASLEGA V OTROKOVI IGRI 12

3 LUTKA IN OTROK 13

3.1 KAJ JE LUTKA? 13

3.2 LUTKA OD UČITELJA (VZGOJITELJA) K OTROKU 14

3.3 PREDNOSTI UPORABE LUTKE KOT METODE DELA V RAZREDU 15

4 TERAPIJA Z LUTKO 16

II EMPIRIČEN DEL 19

5 OPREDELITEV PROBLEMA 19

6 CILJI 20

7 METODA DELA IN VZOREC 20

8 DNEVNIK DEJAVNOSTI 21

8.1 LJUBLJENEC SKUPINE – SMRKEC SMEŠKO 21

8.2 ZAJČEK REPKO 30

8.3 BABICA IN DEDEK NA VRTU 33

8.4 PISANA PTICA 36

8.5 PINK PANTER POTREBUJE POMOČ 38

8.6 KONJIČEK 39

8.7 SOVICA ZLATKA IN KROKODIL CIRIL 42

8.8 SPORTAKUS 43

8.9 KDO SE SKRIVA V GOZDU? 45

8.10 MAJHNA IN VELIKA ŽABA 47
9 SKLEPNI DEL 49
9.1 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA 49
10 ZAKLJUČEK 52
11 LITERATURA IN VIRI 53

KAZALO SLIK

Slika 1: Smrkec in otroci pri branju knjige 22
Slika 2: Branje v jutranjem varstvu 23
Slika 3: Smrkec v Planici 24
Slika 4: Smrkec se ogreje 26
Slika 5: Smrkec telovadi z otroki 26
Slika 6: Nabiranje rastlin - trobentica 28
Slika 7: Nabiranje rastlin - regrat 28
Slika 8: Izdelava pirhov 30
Slika 9: Deklica skupaj z zajčkom zapoje pesem 32
Slika 10: Zobozdravnica pokaže kako si umijemo zobe 33
Slika 11: Deček poskusi še sam zajčku umiti zobe 33
Slika 12: Predstava Babica in dedek na vrtu 35
Slika 13: Otroci izdelujejo lutke za lastno prestavo 35
Slika 14: Barvanje zgodbe Ptički v gnezdu 37
Slika 15: Izdelovanje lutk 37
Slika 16: Igra učiteljev 37
Slika 17: Igra otrok 37
Slika 18: Otroci želijo pomagati Pink Panterju 39
Slika 19: Izdelava konja 41
Slika 20: Deklica s konjem 41
Slika 21: Petje in ples s konji 41
Slika 22: Prosta igra s konji 41
Slika 23: Deklici z lutkama 43
Slika 24: Deklici med igro 43
Slika 25: Sporatkus ogreje otroke 45
Slika 26: Deklica z lutko - gozdne živali 47
Slika 27: Branje s pomočjo lutk 47
Slika 28: Majhna žaba išče majhne predmete 48
Slika 29: Igra otrok 48

UVOD

»Otroku je lutka živo bitje z istimi lastnostmi in potrebami kot jih ima on sam.« (Tone Ljubič, 1954)

Motivacija v skupini upada. Vsak otrok se igra svojo igro in vse je zanimivejše kot učni list, ki nepopisan sameva na mizi. Še lastni prsti so zanimivejši. Zgrabim prvo igračo na dosegu svojih rok. Ta oživi in predrami otroška srca. Vsa pozornost je na lutki …

Otroci z zmerno in težnjo motnjo v duševnem razvoju se srečujejo z različnimi primanjkljaji in ovirami, ki jim onemogočajo enakovredno vključitev v vzgojno-izobraževalni proces. Pri igri in učenju potrebujejo nenehne spodbude in različne oblike dela, ki jih dosegamo preko raznolikih metod in dejavnosti. Za svoj razvoj potrebujejo pozitiven odnos, veliko spodbud in socialnih interakcij ter primerno komunikacijo.

Z lutko kot didaktičnim sredstvom lahko vzpostavimo vez, ki nam omogoča vključevanje otroka v vse dejavnosti, prav tako pa ohranja ustrezen uspešen odnos, ki ga moramo vzpostaviti z otrokom. Lutka in nekaj naše domišljije lahko popestrita vsako načrtovano in nenačrtovano dejavnost in omogočita uspešnejše uresničevanje učnih ciljev. Vplivamo lahko na procese zaznavanja, na motorične sposobnosti, na vzpostavljanje in ohranjanje pozornosti, na čustvene ter na komunikacijske in jezikovne procese. Lutka, s svojo zavidljivo močjo, omogoča pri otroku bolj sproščeno igro in naredi učno uro aktivnejšo ter domiselno.

V teoretičnem delu se posvetim ciljni skupini otrok – otroci s posebnimi potrebami in značilnostim, ki spremljajo te otroke. V teoretičnem delu se prav tako dotaknem osnovnih pojmov v povezavi z lutko in terapije z lutko, pomenu igre in spodbujanju igre z lutko.

Za naslov *Z lutko spodbujamo učenje in igro otrok s posebnimi potrebami* sem se odločila, ko sem prvič v roke vzela lutko in na otrocih opazila sledi radosti in sreče. Ob lutki je pozornost otrok pri pouku naraščala, s čimer je bilo omogočeno lažje in boljše delo, pri igri pa je lutka omogočila in izboljšala socialno interakcijo posameznika z drugimi otroki. Zato sem v empiričnem delu diplomskega dela predstavila svoje izkušnje z uporabo lutke pri pouku in prav tako prisotnost lutke pri igri.

I TEORETIČNI DEL

1 OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI

S prenovo vzgoje in izobraževanja je bil v Sloveniji uveden pojem otrok s posebnimi potrebami. Z uporabo tega naziva so želeli predvsem umakniti pozornost od hibe, motnje in se usmeriti v potrebe posameznika. Z vidika vzgoje in izobraževanja jih zanimajo zmožnosti in sposobnosti posameznika in ne nezmožnosti.

Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, 12/1996) v 11. členu opredeljuje skupino otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami in zanje določene programe izobraževanja.

Otroci in mladostniki s posebnimi potrebami so:

- otroci z motnjami v duševnem razvoju,
- slepi in slabovidni otroci,
- gluhi in naglušni otroci,
- otroci z govornimi motnjami,
- gibalno ovirani otroci,
- dolgotrajno bolni otroci in
- otroci z motnjami vedenja in osebnosti.

Med otroke s posebnimi potrebami vključujemo še otroke z učnimi težavami ter skupino nadarjenih otrok. Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami pa od leta 2007 v to skupino uvršča še otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

Glede na njihove sposobnosti, zmožnosti in primanjkljaje je šolanje teh otrok prilagojeno.

1.1 OTROCI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU

Strokovnjaki si nasprotujejo glede uporabe izraza otroci z motnjo v duševnem razvoju. Danes se pogosto uporablja izraz mentalna retardacija. Prav tako pa tudi ni enotne definicije otrok z motnjami v duševnem razvoju. Ena od definicij, ki se danes pogosto uporablja, je definicija Ameriškega združenje za mentalno retardacijo:
»Mentalna retardacija se nanaša na resne omejitve v delovanju: označuje jo pomembno podpovprečno intelektualno funkcioniranje, ki je hkrati povezano z omejitvami v dveh ali več spretnostih prilagajanja na naslednjih področjih: komunikacija, skrb zase, domača opravila, socialne spretnosti, potrebovanje skupnosti, samousmerjanje, zdravje in varnost, funkcionalna akademska znanja, prosti čas in delo; mentalna retardacija se pojavi pred 18. letom.« (Žagar, 2012, str. 11).

Kategorije motenj v duševnem razvoju glede na inteligentnost so naslednje (Wechsler – Bellvue, v Jerman, 2006):

Kategorija	IQ
Lažja	54-69
Zmerna	40-53
Težja	25-39
Težka	do 24

Otroci prve skupine so lažje retardirani v teži, vidu, sluhu, višini; imajo nižjo samopodobo in nizko frustracijsko toleranco ter močno izraženo impulzivno vedenje. Učenje je predvsem povezano z mentalno starostjo in je na začetku naključno, učni stil pa je konkreten. Slaba pozornost pa prispeva k slabemu kratkotrajnemu in dolgotrajnemu spominu. Zmerno mentalno retardirani so malo pod normo v višini in so v večini nagnjeni k debelosti, imajo večji primanjkljaj v vidu in sluhu. Večinoma imajo slabo splošno koordinacijo in zaostanek v motoričnem razvoju. Njihovo socialno prilagajanje je slabo in neustrezno. Težje mentalno retardirani imajo prav tako skromen motoričen razvoj, govor minimalen in zelo malo ali nič komunikacijskih spretnosti (Žagar, 2012).

1.2 UČENJE OTROK Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU

Poseben program vzgoje in izobraževanja obiskujejo otroci in mladostniki z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju. Program temelji na razvijanju otrokove aktivnosti za doseganje osnovnih elementov gibalnega razvoja, komunikacije in usvajanje najosnovnejših spretnosti in navad za zadovoljevanje osebnih potreb, pa vse do osvojitev zahtevnejših socialnih in delovnih navad ter usposobitve za delo (Kastelic idr., 1994).

1.3 CILJI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA SO NASLEDNJI:

- vzgajanje in učenje otrok ter mladostnikov za socialno prilagajanje ožjemu in širšemu okolju,
- razvijanje delovnih navad, spretnosti,
- spodbujanje optimalnega razvoja otrokovih sposobnosti,
- vzgajanje in učenje otrok, mladostnikov za čim samostojnejše življenje (Kastelic idr., 1994).

1.4 PODROČJA IN VSEBINE PROGRAMA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

- RAZVIJANJE SAMOSTOJNOSTI (hranjenje, oblačenje in obuvanje, osvajanje higienskih navad, osebna urejenost, varnost in zdravje).
- SPLOŠNA POUČENOST (spoznavanje okolja, sporazumevanje in razvijanje govornih sposobnosti, branje in pisanje, količine in številke).
- GLASBENO – RITMIČNA VZGIJA (ritem, melodične sposobnosti in petje, igranje na inštrumente, ples, glasbena terapija).
- GIBALNA IN ŠPORTNA VZGOJA (osnovne gibalne sposobnosti, športni program, igre, ples, gibalna terapija).
- LIKOVNA VZGOJA (likovne tehnike, prostorsko-plastično oblikovanje, likovna terapija).
- DELOVNA VZGOJA (zaposlitvene tehnike, domača opravila, kmetijsko vrtnarska opravila, osnove lokalnih domačih obrti, proizvodno delo (Kastelic idr., 1994).

Vsa področja programa je potrebno obravnavati kot celoto, kljub temu, da so prikazani parcialno, kajti pri praktičnem izvajanju poteka sočasno izvajanje motoričnega, senzornega, emocionalnega ter socialnega razvoja posameznika.

1.5 ZNAČILNOSTI OTROK Z MOTNJO V DUŠEVNEM RAZVOJU

1.5.1 ZAZNAVNE SPOSOBNOSTI

Osebe z motnjo v duševnem razvoju imajo moteno zaznavanje in opazovanje. Pri vidnem zaznavanju in opazovanju je opazna ozkost, počasnost, slabša ostrina vida, težje ločevanje predmetov, slabše usmerjeno opazovanje (Đorđević, 1982) …

Đorđević (1982) tudi navaja, da lahko pri teh osebah opazimo slabše slušno zaznavanje in zmanjšano občutljivost za vonj. Teže in slabše je usklajevanje dela mišic, zaradi česar se pojavlja več motenj kinestetičnih zaznav (težko izvajajo različne gibe pri plesu, delu, športu …). Kažejo se tudi odstopanja na taktilnem področju. Tudi časovno zaznavanje oseb z motnjo v duševnem razvoju je nenatančno, saj težko določajo krajše in daljše časovne intervale.

1.5.2 VZPOSTAVLJANJE IN VZDRŽEVANJE POZORNOSTI

Pozornost posameznika lahko opredelimo kot usmerjenost na določene dele ali aspekte situacije pri istočasnem abstrahiranju vseh ostalih spremljajočih pojavov. Razlikujemo dve vrsti pozornosti: deljena in nestalna pozornost. Deljena pozornost se pojavi pri osebi, ko poizkuša le ta biti pozorna na dve ali več stvari hkrati. Pozornost z deljenostjo izgublja na svoji lastni kvaliteti in ta vrsta pozornosti je značilna za osebe z motnjo v duševnem razvoju. Kolebanje oz. nestalna pozornost pri posamezniku se pojavi, kadar ta premika pozornost z enega dela predmeta na drugi del. Za osebe v duševnem razvoju je značilna kratkotrajna pozornost, manjši obseg pozornosti ter slaba koncentracija (Đorđević, 1982).

1.5.3 MOTORIČNE SPOSOBNOSTI

Na osnovi poznavanja posameznikovih gibalnih sposobnosti lahko predvidimo hitrost učenja in uspeh usvajanja gibalnih spretnosti in veščin. Uspešnost v obnavljanju motoričnih veščin je odvisna od posameznikovih fizioloških dispozicij in sposobnosti izkoriščanja izkušenj (Đorđević, 1982).

Za osebe z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju je značilno, da imajo težave pri povezovanju zaznavnih in mišičnih funkcij, zaradi česar težje obvladujejo in izvajajo motorične naloge in dejavnosti (Levandovski in Teodorovič, 1991).

Kastelic idr. (1994) navajajo, da je pri vzgoji in izobraževanju otrok z duševno motnjo potrebno posvetiti vsakodnevno in dosledno pozornost izvajanju gibanja oziroma usmerjenim gibalnim dejavnostim, v vseh okoliščinah in z vključevanjem v vsa področja in vsebine vzgoje in izobraževanja. Gibanje je nujno potrebno za ohranjanje otrokove celostne optimalne bio-psiho-socialne strukture osebnosti.

1.5.4 ZNAČILNOSTI MIŠLJENJA

Mišljenje predstavlja posredno in zaključeno reprezentiranje predmetov in pojavov objektivne stvarnosti v njihovih medsebojnih povezavah in odnosih. Proces mišljenja tvorijo različne faze, kot so : analiza, sinteza, primerjanje, abstrakcija in generalizacija ali posploševanje. Pri otrocih z duševno motnjo lahko opazimo slabo analizo in sintezo kot temeljna procesa pri reševanju praktičnih nalog, opazovanju predmetov in pojavov, pri učenju posameznih učnih predmetov. Povezave med posameznimi deli so za te osebe težko uvidljive, prav tako niso sposobni klasificiranja. Zaradi pogostega preskakovanja iz predmeta na predmet ali iz dela predmeta na drugi del istega predmeta je opazna nedoslednost pri razčlenjevanju predmetov. Pri teh osebah je pomembno, da pridobijo veliko konkretnih izkušenj, saj pogosto tudi prehajajo s primerjanja na opisovanje (Đorđević, 1982).

1.5.5 MOTIVACIJSKI PROCESI

Motivacijski procesi zajemajo celoten aparat našega delovanj – potrebe, želje, nagone, ideale, motive, interese, cilje in voljo. Spodbujajo in usmerjajo naše vedenje, zaradi česar se različno odzivamo na svet okoli nas. Pri osebah z motnjo v duševnem razvoju je predelava podatkov drugačna in sprejemanje podatkov se ne more enačiti z vrstnikovim sprejemanjem.

Avtor Claridge (v Đorđević, 1982, str. 184) je s svojimi raziskavami prišel do naslednjih ugotovitev glede vpliva motivacije na učenje in delo pri osebah z motnjo v duševnem razvoju:

- Izboljšanje učenja je odvisno od jakosti motivacije,
- zunanja motivacija je v podporo, če je podana na začetku aktivnosti in ne na koncu,
- motivacija je odvisna od temperamenta posameznika,
- doseganje cilja in spodbujanje med aktivnostjo je za posameznike izrednega pomena,
- družbeno priznanje, ki ga posameznik doživlja med in na koncu opravljanja aktivnosti je vzrok uspešne aktivnosti,
- motivirani posamezniki so dosegali dobre rezultate na področju učenja tudi po enem letu,
- uspeh posameznikov je pogojen z razumevajočim in prijateljskim odnosom raziskovalca,
- motivacija posameznikov, ki se usposabljajo v zavodih, je malo večja kot pri posameznikih, ki prihajajo iz družin.

1.5.6 ČUSTVENI PROCESI

Čustva posameznika so pomemben oblikovalec osebnostnih potez ter vedenja. Čustveno izražanje ter vedenje se razvija skozi celotno zorenje in učenje. Učenje modificira način izražanja čustva. Avtor Arthur (v Đorđević, 1982) je mnenja, da predstavlja emocionalni faktor edini faktor, ki vpliva na intelektualno funkcioniranje osebe z motnjo v duševnem razvoju. Spremembe v osnovnih emocijah ter odsotnost višjih emocij so prisotne pri osebah z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju.

Đorđević (1982) meni, da je vzrok povečane čustvenosti pri osebah z duševno motnjo v več faktorjih ki so sledeči: nove situacije, slabi družinski odnosi, neuspeh, socialno prilagajanje

drugemu spolu … Te osebe niso sposobne primernega čustvenega reagiranja, saj je kontrola emocij povezana s stopnjo inteligentnosti posameznika.

1.5.7 JEZIKOVNO - KOMUNIKACIJSKI PROCESI

Đorđević (1982) meni, da nam govor omogoča komunikacijo z drugimi ljudmi ter izoblikovanje in prenos lastnih izkušenj. Cilj govora ni samo komunikacija med ljudmi, ampak je pomemben element sodelovanja pri mnogih psihičnih procesih posameznika: mišljenje, pomnjenje, organizacija opazovanja, formiranje voljnih procesov in emocionalnih doživljanj.
Otroci z motnjo v duševnem razvoju imajo govor slabše razvit, pomanjkljiv oziroma nepravilen in spregovorijo kasneje kot njihovi povprečni vrstniki. Primanjkljaji na govornem področju zelo otežujejo njihovo sporazumevanje in rušijo kontakt z drugimi posamezniki, kar vpliva na psihosocialni razvoj otroka in se odraža pri formiranju njegove celotne osebnosti.

2 IGRA

Največjo vlogo v otroških dejavnostih nosi igra. Otroci (ne le najmlajši) še vedno potrebujejo kocke, avtomobilčke, medvedke, sestavljanke, žoge in slikanice. Skozi igro otrok razvija domišljijo, besedišče, socialne veščine in druge spretnosti. Skozi igro se spoznava in izboljšuje tako miselne kot fizične oz. gibalne spretnosti.

Vsak avtor opredeljuje igro na svojevrsten način, a vsem je skupno, da opredeljujejo igro kot brezmejno, in da ta variira v celovitosti. »Igra reprezentira otrokov kognitivni, socialni, emocionalni, gibalni razvoj ter povezave med vedeti in ne vedeti, aktualnim in možnim, verjetnim in neverjetnim. To je dialog med domišljijo in realnostjo, med preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo, med logiko in absurdnostjo, med varnostjo in tveganjem« (Marjanovič Umek in Zupančič, 2001, str. 3).

.

2.1 IGRA IN OTROKOV RAZVOJ

Horvat in Magajna (1987, str. 89) navajata značilnosti igre oziroma njene splošne zakonitosti:

- *Igra in otrokov razvoj*

Igra je podrejena določeni stopnji razvoja posameznika, tako v fizičnem kot psihičnem razvoju. Igralne dejavnosti se razvijajo iz preprostejših v zapletenejše oblike in za vsako otrokovo obdobje je značilna specifična oblika igre ter dominantnost določene aktivnosti, ki tudi najbolj splošno opisuje določeno otrokovo razvojno stopnjo;

- *Igra in število igrač*

Prva tri leta število igrač pri otrokovi igri narašča, kasneje pa prične število igrač upadati. Zunanji razlog za upadanje igrač je pritisk okolja (starši, vzgojitelji, vrtec). Drugi razlog, ki vpliva na število igrač, je otrokova razvita duševnost, ki otroku omogoča, da več časa prebije v aktivnosti z eno samo igračo;

- *Igra in količina igralnega časa*

Količina igralnega časa s starostjo otroka upada. Vzroki so predvsem isti, kot pri razlogih za upadanje števila igrač. Nasprotno od stalnega upadanja časa za otrokovo igro pa narašča čas, ki je namenjen specifičnim aktivnostim. Zaradi slabše koncentracije otrok v starosti od dveh do treh let zdrži ali vztraja manj časa pri eni in isti igrači ter pri isti igralni aktivnosti. Pri petletnem otroku se časovno igralna aktivnost pri igri z neko igračo podvoji;

- *Igra in otrokova spontanost*

Z otrokovim razvojem postaja njegova igra vse bolj formalna. S starostjo pa upada delež telesne oziroma gibalne aktivnosti pri igri. Igra majhnega otroka je tako spontana in v celoti zasnovana na njegovi fizični aktivnosti. Mlajši otrok je v svoji igralni aktivnosti zelo aktiven. Starejši otroci se navdušujejo in zanimajo za igre, ki ne zahtevajo toliko gibalne aktivnosti. Določen del igralne aktivnosti pa se je prenesel tudi s telesnega na notranji miselni nivo posameznika.

Igra otroku predstavlja najboljšo pot k dozorevanju in samostojnosti. Otrok ob igri krepi svoje gibalne spretnosti in sposobnosti, razvija ostro in jasno mišljenje, izurja čutila, razvija

socialne spretnosti in veščine … Otrok torej z igro razvija in pridobi sposobnosti, spretnosti in veščine na vseh področjih razvoja, ki jih bo potreboval za samostojno življenje. Ob igri spoznava svoje sposobnosti in se nauči kako vplivati na svet okoli sebe ter kako ga spreminjati (Pogačnik – Toličič, 1977).

2.2 VRSTE OTROŠKE IGRE

Klasifikacije otroške igre so od enega do drugega avtorja zelo razlikujejo. Pri razvrščanju vrste iger avtorji sledijo zaporedju od razvojno nižjih k razvojno višjim ravnem igre. L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (2001) opredelita nekatere najpogosteje navedene otroške igre:

2.2.1 Funkcijska igra

Pri tej igri otrok preizkuša zaznavno-gibalne sheme, ki mu dajejo občutek zadovoljstva. Otrok prične z neposrednim manipuliranjem s predmeti in z njihovim raziskovanjem, npr. se sveti, je mehak, zaropota, se trese. Nekateri avtorji funkcijsko igro imenujejo tudi nesimbolna, saj so otrokova dejanja vezana na zaznavne značilnosti predmetov. Funkcijska igra prevladuje v prvem letu otrokovega življenja in je načeloma tudi edina vrsta igre, ki jo je zmožen šestmesečni dojenček. Upad funkcijske igre je opazen že v drugem letu otrokove starosti, a se skozi razvojno višje oblike nadaljuje skozi celotno predšolsko obdobje (Marjanovič Umek in Kavčič, 2001).

2.2.2 Konstrukcijska igra

Otrok pri tej igri povezuje, sestavlja posamezne enote igrače in s tem gradi in ustvarja konstrukcijo, za katero je značilna večja strukturiranost in sestavljenost. Konstrukcijsko igro lahko primerjamo z ustvarjalno igro, saj je zanjo prav tako značilna gradnja, oblikovanje in pisanje. Pomembna sprememba, ki se pojavi vzporedno z otrokovim razvojem, je načrtovanje v konstrukcijski igri. Prva konstrukcijska igra se pojavi ob koncu prvega leta, ko otrok npr. sestavlja velike kvadre. Z leti oz razvojem je konstrukcijska igra vse pogostejša in celovitejša. Malček najprej gradi in zgradi konstrukcijo ter jo šele nato poimenuje, medtem ko predšolski otrok že vnaprej pove, kaj bo zgradil. Ta prehod tako odslikava razvoj otrokovih spoznavnih

sposobnosti, gibalnih spretnosti, zlasti drobnih gibov ter koordinacije oko – roka (Marjanovič Umek in Kavčič, 2001).

2.2.3 Dojemalna igra

Toličič (v Marjanovič Umek in Kavčič, 2001) dojemalno igro opisuje kot poslušanje, opazovanje, posnemanje in branje.
Avtorice Zupančič, Gril, Cecić Erpić in Puklek (v Marjanovič Umek in Kavčič, 2001) opisujejo naslednje dejavnosti, ki jih umeščajo v dojemalno igro:

- Otrok poimenuje, kar vidi, poimenuje predmete zunanje realnosti ali glasovno opisuje, kar počne.
- Otrok sledi navodilom in s tem izvaja neko dejavnost na pobudo ali zahtevo drugega, odgovarja na vprašanja.
- Otrok daje navodila, verbalizira svoje pobude ali zahteve, zastavlja vprašanja.
- Otrok dojema relacije, kar pomeni, da razume odnose med prvinami, ki jih spaja ali so spojene v igralnem kontekstu.

2.2.4 Simbolna igra

»Za simbolno igro je značilno, da je opredeljena s prvinami, ki so le mentalno reprezentirane in niso dejansko prisotne. Otrok v igri reprezentira neko dejanje, predmet, osebo ali pojav iz realnega ali domišljijskega sveta« (Marjanovič Umek in Kavčič, 2001, str. 38).

Prve oblike simbolne igre so prisotne v igri otroka, starega od leta do leta in pol. V drugem letu pride do pomembnega razvoja simbolne igre, ki postane zelo pogostejša. Nadaljnji razvoj simbolne igre se nadaljuje v obdobju od dveh do šestih let. Predvsem se v igri odraža preplet kognitivnih, socialnih, jezikovnih in kulturoloških pogledov na otrokov razvoj, saj te definirajo razvojno stopnjo simbolne igre. Gre za pretvarjanje, odmik od realnega k predstavnemu, fleksibilnost v mišljenju, metakomunikacijo, reverzibilnost in zmožnost razumevanja drugih (Marjanovič Umek in Kavčič, 2001).

Razvoj simbolne igre povežemo z razvojem treh procesov: decentracije, dekontekstualizacije in integracije. Decentracija označuje stopnjo otrokove usmerjenosti nase in na druge. Razvoj praviloma poteka od dejavnosti, osredotočenih na otroka samega, k dejavnostim, usmerjenim k drugim. Dekontekstualizacija pomeni rabo enega predmeta kot zamenjavo za nek drug predmet. Integracija pa pomeni postopno prehajanje in preoblikovanje nepovezanih, delnih igralnih dejavnosti v kompleksne, med seboj povezane igralne teme. Okoli 3. leta lahko zasledimo pojavljanje igre vlog, ki jo poimenujejo kot najvišjo obliko simbolne igre. Prevzemanje vloge je povezano z otrokovo sposobnostjo zavzemanja perspektive drugega, pomembno pa je za razvoj otrokovega razumevanja čustev in reakcij posameznika (Peštaj, 2000).

2.2.5 Igra s pravili

Se praviloma pojavlja od drugega, tretjega leta starosti dalje in je najpogostejša igra med osnovnošolskimi otroki, mladostniki in odraslimi. Otrok se z igro s pravili seznani preko že izdelanih iger, ki so del kulture, v kateri odrašča, prav tako pa sam sodeluje pri nastajanju in ustvarjanju novih iger. Igra s pravili ima dve pomembni funkciji, in sicer socialno integracijo in socialno diferenciacijo.

2.2 VLOGA ODRASLEGA V OTROKOVI IGRI

Odrasli imajo predvsem pomembno vlogo pri igri najmlajših otrok, otroci namreč eno izmed optimalnih spodbud za svoj razvoj dobijo v igralni interakciji z mentalno razvitejšim partnerjem. Odrasel mu služi tudi kot model za posnemanje dejavnosti, ki je sam še ne more izvesti. Delovanje igralnih partnerjev otroku zagotavlja okvir, znotraj katerega organizira svoje zaznavanje in razumevanje sveta (Marjanovič Umek in Zupančič, 2001).

Igralni partner lahko z modeliranjem, s predlogi, z usmerjanjem, oblikovanjem, dejavnim vključevanjem v dogajanje in z besednimi navodili dvigne otrokovo raven igre nad raven, ki jo je sposoben doseči sam. Partner z namerno pomočjo otroku ustvarja oziroma sooblikuje in ohranja okvir igre – vpeljuje ali ohranja njen predmet. Oerter (v Marjanovič Umek in

Zupančič, 2001, str. 120) navaja konkretne načine s katerimi partner ohranja igralni okvir. Ti so:

- partnerjeva ilustracija dejanja;
- spraševanje po dejanju;
- jezikovno dopolnilo ali popravek dejanja;
- jezikovno opisovanje dejanja;
- pozivanje k dejanju;
- zaznamovanje konca dejanja;
- razlaga dejanja ali stanja stvari;
- pomoč pri izvedbi dejanja;
- usmerjanje pozornosti na dejanja.

Okvir igre lahko partner tvori ob otrokovi ali lastni pobudi za igro in sicer tako, da vzpostavi skupno vezano pozornost, navezano na igrače, povezuje posamezna igralna dejanja, daje igralne ideje, ki jih otrok tudi prevzame. Otrok partnerja opazuje, ravna skladno z njegovimi predlogi in kaže interes za igro.

3 LUTKA IN OTROK

3.1 Kaj je lutka?

Vsak predmet lahko postane lutka, kajti svet lutk je zelo širok in nima meja. Lutke so v predšolski in tudi šolski dobi potrebno in hkrati hvaležno vzgojno in učno sredstvo. Poleg vzgojne moči ima lutka tudi veliko ustvarjalno in estetsko moč. Otroci imajo radi lutke, saj se ob njih sprostijo in razvedrijo, kajti lutka vsebuje tudi veliko mero humorja. Zato je lutka dobrodošla vsepovsod – v šoli, bolnišnici, doma … Pri uporabi lutke pa je pomembno določeno vzgojiteljevo/učiteljevo predznanje. Vzgojitelj/učitelj mora vedeti, kdaj, kako, koliko in zakaj naj lutka nastopi. Če ni predhodnega znanja, se pojavljajo napake, ki lutki jemljejo njeno moč in priljubljenost, na otroku pa ne pusti vtisa (Hočevar, 1978).

Igro z lutko sestavljajo tri komponente:

- lik lutke (vizualna komponenta),
- animacija (gibalna komponenta),

- govor ali recitacija (glasovna komponenta) (Hočevar, 1978, str. 72).

Vse tri komponente morajo biti v ravnotežju, če želimo doseči, da bo lutka delovala na otroke prepričljivo. Ob slabi animaciji še tako dobra lutka pusti gledalce hladne in nezainteresirane. Govor ali recitacija animirane lutke mora biti jasen, razumljiv, običajen, prilegati se mora značaju lutke. Oblika lutke, ki je stilizirana in karikirana ter njen govor ali recitacija nista v premem sorazmerju, temveč v obratnem. Ravno to pa daje lutkam poseben čar. Ko animirana lutka »govori«, je pomembno, da ne pači in maliči govora (Hočevar, 1978).

3.2 Lutka od učitelja (vzgojitelja) k otroku

»Vemo, da otrok lažje vzpostavi kontakt z lutko kot z vzgojiteljico, včasih celo s starši. To lahko razložimo le na energetski ravni in z otrokovim strahom pred odraslim, z negotovostjo v vzpostavljanju komunikacije, ki mu jo posrednik, lutka zelo olajša. In prav to poskušamo izkoristiti, da otrok na manj stresen način sprejema okolje, v katerem živi in sporoča svoj odnos do njega« (Majaron, 2000, str. 33).

Učitelj, ki pri svojem vzgojno izobraževalnem delu uporablja lutko, v otrokovih očeh postane lutkar pravljičar, ustvarjalec nečesa magičnega. Otroci takega učitelja doživljajo kot osebo, ki v razred prinaša veselje, smeh, sproščenost, vzamejo ga za človeka, s katerim lahko delijo veselje, žalost, misli, občutja … Na ta način so zagotovljeni pogoji za nemoteno vzpostavljanje medosebne komunikacije. Taka učiteljeva figura predstavlja za otroka pomemben vzor identifikacije pozitivnih vrednot in načel (Korošec, 2006).

H. Korošec (2006) meni, da kreativne lutkovne dejavnosti omogočajo veliko različnih načinov za njeno uporabo ter povezavo z vsakodnevnim delom v skupini otrok.
Renfro in Hunt (v Korošec, 2006, str. 127) navajata šest različnih tehnik ali dejavnosti z lutko, ki se odvijajo v razredu:

- spontana igra z lutko,
- priprava prizorov z lutko,
- pripovedovanje z lutko,
- pogovarjanje preko lutke,

- učenje in poučevanje z lutko in
- izdelava lutke.

Učitelj, ki pri svojem delu uporablja moč lutke, se lahko poslužuje metod učenja in poučevanja z lutko (z lutko učitelj poučuje in dosega kurikularne cilje, doseganje motivacije za delo …) pripovedovanja z lutko (kreativna interpretacija zgodb, pesmi …) ter pogovarjanja skozi lutko, kjer učitelj animira lutko, ki se pogovarja z učenci. Vsi načini oziroma metode pripomorejo k doseganju otrokovega celostnega razvoja (kognitivni, gibalni, socialni in čustveni) (Korošec, 2006).

3.3 Prednosti uporabe lutke kot metode dela v razredu

H. Korošec (2006, str. 126) meni, da igra z lutko, kot metoda dela, prinese vzgojitelju/učitelju naslednje prednosti:

- *Učitelju/vzgojitelju omogoča lažje razumevanje otroka in njegovega vedenja*

Otroci radi svoje misli, želje in občutke sporočajo skozi lutko. To pa učitelju omogoča, da lažje spozna otroka in ga bolje razume. Posledično to vpliva na izboljšanje otrokovega razvoja, kreativnosti in samopodobe. V igri z lutko otroci pogosto odkrijejo informacije o družinskih razmerah oz. odnosih, svojih strahovih, fantazijah … Lutka na ta način predstavlja diagnostično in terapevtsko sredstvo (tako kot otrokova igra na splošno);

- *Otroci doživljajo učitelja/vzgojitelja v drugi luči*

Učitelj z lutko v roki lahko z učenci vzpostavi popolnoma nov odnos, ki temelji na zaupanju, spoštovanju, veselju, igri, sproščenosti … Tako kot učitelj spozna otroka v drugačni luči, tudi otrok doživlja učitelja popolnoma drugače. Učitelj otroku ne predstavlja več avtoritete, do katere mora gojiti strogo distanco. Učitelj z igro in komunikacijo skozi lutko vnaša v šolsko delo ter medsebojne odnose prijetno vznemirjanje, zabavo in sproščenost. Otroci takega učitelja spoštujejo in ga imajo radi skupaj z njegovim pravljičnim svetom lutk. Lutka pomaga otroku preseči njegov egoizem in samozadostnost, kajti ona gleda na svet z drugačnega zornega kota kot njen animator;

- *Poveča se učiteljeva/vzgojiteljeva kreativnost*

Učiteljeva kreativnost se z uporabo lutke veča vsak dan, kajti metoda, omogoča kreativnost učnega procesa in ustvarjalnost učitelja/vzgojitelja.

- *Igra z lutko nudi alternativne učne izkušnje*

Učitelj mora pri delu z otroki upoštevati njegov celostni razvoj. Lutka z lahkoto poseže, v pozitivnem smislu, na vsa štiri področja otrokovega razvoja (kognitivno, gibalno, socialno in čustveno). Majaron (2000) je mnenja, da lutka združuje vse discipline, ki so pomembne za otrokov razvoj: zaznava, razumevanje, gibanje, govor, sodelovanje. Lutka prebuja in krepi otrokovo ustvarjalnost in domišljijo, ki predstavljata pomembne elemente za njegov nadaljnji razvoj.

H. Korošec (2006) pravi, da aktivna učiteljeva vloga pri vključevanju v igro z otroki in privzemanje vloge predstavlja tudi zanj osebni razvoj in napredek v načinu poučevanja.

- *Zabavno in prijetno vzdušje*

V skupini je zelo pomembno ohranjati sproščeno vzdušje, če želimo, da se bodo otroci dobro in kvalitetno učili. Zelo pomembno je tudi ohranjanje in vzpostavljanje otrokove pozitivne plati pri razvoju. Vse to nam nudi lutka in igra z njo. Učiteljeva igra z lutko bo učence na sproščen način pripeljala do šolskih kurikularnih ciljev in to z veliko delovne vneme ter želje po ustvarjanju.

4 TERAPIJA Z LUTKO

V terapiji se lutka uporablja na podoben način kot jo uporablja otrok v igri. Ker lutka izžareva magično moč, se vse pogosteje uporablja v individualni in skupinski terapiji ter diagnostiki in zdravljenju. Igro lahko prične terapevt in jo pacient nadaljuje, ali pa terapevt izbere lutko in z njo vodi igro. Pri tem je pomembno, da terapevt spremlja potek igre in beleži dogajanje. Igra z lutko terapevtu omogoča, da občuti pacientovo delovanje oziroma funkcioniranje in mu kasneje pomaga rešiti morebitno stisko (Skubin, 2007).

V terapiji se priporoča kombinacija izdelave in igre z lutko. Če otrok sodeluje v procesu nastajanja lutke in kasneje pri igri, napreduje na mnogih področjih. Strokovnjaki izpostavljajo naslednje cilje:

- zagotoviti ali dobiti priložnost uporabiti telo in intelektualne zmožnosti v novih in različnih poteh;
- spodbuditi in razvijati domišljijo;
- zagotoviti sproščanje psihične energije skozi primerne naloge;
- spodbuditi, izboljšati in usmerjati čustva skozi učenje kontroliranega izražanja;
- povečati razumevanje, naklonjenost in občutljivost do drugih;
- zagotoviti trening fizičnih in socialnih veščin;
- zagotoviti možnosti komuniciranja skozi akcijo, gibanje, zvok in ritem;
- razvijati veščine in kontrolo telesa ter glasu;
- nadgraditi veščine učenja, uporabo jezikov in izboljšati artikulacijo;
- učiti se primernega vedenja;
- napredovati v drži in samozaupanju;
- naučiti se timskega dela in sodelovanja;
- sproščati talent in kreativni potencial vsakega otroka;
- zagotoviti samoizražanje (Gosh, v Arzenšek, 2009).

"Zlatko Bastašić (v Peštaj, 2000, str. 52) pravi, da lutka obstaja šele v odnosu z drugim. Njena osnovna karakteristika je gesta". Lutke je začel kreirati v sami terapevtski situaciji. Na začetku so bile to preproste lutke iz papirja in škatlic. Najpogosteje uporablja ročne lutke, saj jih najlažje animira. Roka je del lutke, gesta in gib sta v funkciji izražanja lutke in takšne lutke ne potrebujejo posebne scene. Lutke, ki jih uporablja, je razdelil v več skupin:

- družina - moške in ženske lutke v različnih velikostih oziroma v različnih starostnih obdobjih;
- lutke, ki simbolizirajo slabe objekte: čarovnica, smrt, duh, Drakula;
- lutke za simboliziranje pravljic in bajk: kralj, kraljica, princ, princesa, zmaj;
- osebe v uniformi: vojak, policist, zdravnik;
- živali: vovk, lev, pes;
- lutke z nakazanimi spolnimi organi: žena, mož, deček, deklica, nosečnica, ki ima v sebi otroka;
- lutka Bimbo - animator: večja lutka, ki premika usta in roko

- lutka za kanaliziranje agresije - Čoso (Peštaj, 2000, str. 52).

Na začetku same terapije jo otrokom potrebno pustiti več načinov izražanja. Uvodna faza lahko traja tudi do leta dni in potek terapije je pogosto odvisen od prvih srečanj. Terapija se začne, ko otrok vstopi v sobo in lutke pri tem prvem koraku omilijo otrokov strah pred neznanim. Bastašić na prvem srečanju otroka seznani z lutkami, kjer mu pokaže, kako se lutka animira in se s pomočjo lutk, ki predstavljajo družino, seznani z otrokovo družino. Na prvem srečanju si otrok navadno izbere eno lutko. Otroku je ponujeno, da z lutkami nekaj odigra nek dogodek ali zgodbo, s katerim bo oblikoval zgodbo. Mlajši otroci predstavijo del zgodbe, starejši pa oblikujejo celo zgodbo in v prvem obdobju je terapevt načeloma aktivnejši. Že prva igra z lutkami odkrije otrokove kognitivne in ustvarjalne sposobnosti. Skozi način oblikovanja zgodbe, dolžino, kompleksnost, bogastvo izražanja, konstrukcijo stavkov in izražanje vsebine, se kaže otrokov nivo sposobnosti in zrelosti. V igri z lutkami se hitro prepozna otrokov odnos do objektov in se dobi vpogled v njegove obrambne mehanizme, moč in zrelost tega. Terapevt mora igro ves čas analizirati in diagnosticirati. Pomembno je dejstvo, da je že samo srečanje otroka z odraslim človekom, ki se z njim igra, terapevtsko. Osnovno sporočilo, ki ga Bastašić namenja otroku, je "Razumem te!", glavni motiv lutkovne terapije z otroki pa je, da odigrati hkrati pomeni tudi ublažiti (Peštaj, 2000).

Ob lutki se velikokrat poslužujemo tudi tako imenovanih terapevtskih zgodbic, kjer je junak prikazan z enakimi težavami kot jih ima otrok. Otrokovo napetost prenesemo v zgodbo in nato počasi preidemo k rešitvi. Pri tem ponudimo več možnih rešitev, saj lahko le tako ugotovimo kje so bistveni problemi in kakšna je otrokova miselnost (Brett, 1996).

Lutka se lahko uporablja v terapevtske namene pri odpravljanju komunikacijskih težav, pri premagovanju strahu, pri težko vodljivih otrocih, v psihoterapiji … Otroški terapevt mora biti predvsem razumevajoč in otroku nuditi dovolj svobode. Pomembno je, da reflektira čustva k otroku in da terapije ne pospešuje.

II EMPIRIČEN DEL

5 OPREDELITEV PROBLEMA

Lutkovna umetnost izvira iz davnih ritualov, vsi obredi pa predstavljajo nekakšno komunikacijo med ljudmi in energijo, ki jo ob tem čutimo. Ta komunikacija je izražena s stiliziranimi gibi, z glasom in vizualno pojavnostjo. Lutka nima splošnega karakterja, splošne hoje in splošne geste. Spreminja značaj, ko ustreza določeni situaciji (Trefalt, 1993).

Lutke so za otroke privlačne, izžarevajo moč, energijo, ki jo zmorejo le one. Vsak predmet lahko oživi in tako postane popolnoma nova oseba, ki bo spodbudila komunikacijo ali motivacijo k učenju. Zmotno je mnenje, da le natančno in estetsko dodelana lutka prepriča otroka (Korošec, 2006). Igra, v katero je vključena lutka, pomaga vzpostaviti stik med otrokom in vzgojiteljem/učiteljem in njihova medsebojna komunikacija se izboljša. Učitelj/vzgojitelj z uvedbo ljubljenca skupine zmanjša stres in napetost, ki sta prisotna pri otrocih. Lutka otroka čustveno prevzame, je njihov zaveznik in zaupnik (Majaron, Korošec 2006).

Izdelati lutko je ustvarjalno dejanje. Od risanja osnovnih oblik, izrezovanja delov telesa in sestavljanja le-teh do zaključka, ko ji vdihnemo življenje. Vse to in še več je lutka. Z lutko lahko odkrivamo nove svetove, se učimo pesmic, obnavljanja pravljic in dosegamo učne cilje (Varl, 1998).

»Učni cilji, ki vključujejo vzgojno in izobraževalno komponento, so sestavni del splošnega učnega planiranja in najpomembnejši regulator pouka« (Strmčnik, 2001). Iz tega lahko razberemo, da učnega procesa ni mogoče kakovostno voditi in izvajati brez jasno zastavljenih ciljev. Glede na učne cilje izbiramo učne vsebine, učne oblike, metode in sredstva.

Raziskave so pokazale, da je uporaba lutk in lutkovnih tehnik odličen medij pri posredovanju učne snovi, iskanju informacij, ponavljanju snovi …, saj otrokom omogočajo učenje z veliko zabave in sproščenosti. Iz pasivnega poslušanja učenci tako postanejo aktivni akterji in ustvarjalci (Korošec, 2006).

K izbiri teme za diplomsko delo me je navdušil projekt pri predmetu lutke, drama, mediji, v okviru katerega smo v skupino uvajali ljubljenca skupine. Ob uporabi lutke sem spoznala moč te metode pri pridobivanju pozornosti, motivacije in doseganju učnih ciljev pri otrocih s posebnimi potrebami. Lutka je v skupino vnesla čisto nov pristop. Zanima me predvsem, kaj lahko z lutko še dosežem in na kaj lahko vplivam. Lutka kot oblika motivacije v učnem procesu zagotovo pripomore k večji motivaciji in pozornosti. Otroci s posebnimi potrebami so ob lutki bolj sproščeni in pozitivno naravnani, hkrati pa z njeno pomočjo dosegajo boljše učne rezultate.

6 CILJI

Raziskati želim:

- Kako lahko lutke vključimo kot didaktičen pripomoček za doseganje učnih ciljev?
- Kakšno vlogo ima lutka pri komunikacijskih spretnostih otrok?
- Kako lutka vpliva na motivacijo za šolsko delo?
- Kakšno vlogo imajo lutke pri otrokovi spontani igri?

7 METODA DELA IN VZOREC

Pri empiričnem delu sem uporabila deskriptivno metodo in kavzalno-neeksperimentalno metodo pedagoškega raziskovanja.

Vzorec:
Vzorec pri raziskavi je bil neslučajnostni, in sicer priložnostni. V raziskavo je bilo vključenih 15 otrok z zmerno in težjo duševno motnjo, od tega 6 deklic in 9 dečkov, starih od 6 do 18 let, ki obiskujejo Posebni program vzgoje in izobraževanja. Občasno se je skupini pridružilo 7 učencev, strih od 6 do 9 let, z lažjo motnjo v duševnem razvoju.

Uporabljene tehnike:
Za zbiranje podatkov sem uporabila tehnike opazovanja (vključno s fotografiranjem in snemanjem), zapisovanja izjav otrok in dokumentiranja njihovih izdelkov.

Postopek zbiranja in obdelave podatkov

Izvedene dejavnosti sem sproti dokumentirala s fotografijami in z zapisi komentarjev otrok in njihovimi izdelki. Po vsaki dejavnosti sem naredila evalvacijski in refleksijski zapis glede na zastavljene cilje. Dobljeno gradivo sem analizirala in interpretirala z vidika teoretičnih ugotovitev.

8 DNEVNIK DEJAVNOSTI

8.1 LJUBLJENEC SKUPINE – SMRKEC SMEŠKO

V skupino sem vpeljala ljubljenca skupine – smrkca Smeška, ki je prišel med otroke s posebno misijo. Za svoj čudežni napoj je potreboval spomladanske cvetlice. Smrkec je otroke spremljal skozi celotno šolsko leto in se vključeval v večino dejavnosti. Primeri dejavnosti so opisani v naslednjih poglavjih.

8.1.1 SMRKEC PRINESE KNJIGO in ODPELJE OTROKE V KNJIŽNICO

Izhodišče

Vsak otrok rad lista knjigo in si ogleduje slike, ki pritegnejo otrokovo pozornost. Pri branju knjige pa ta pozornost hitro upade. Otroci s posebnimi potrebami imajo nizko pozornost in zaradi svojih nižjih umskih sposobnosti velikokrat tudi odpor do branja in učenja.

Smrkec Smeško je s seboj prinesel svojo knjigo oziroma slikanico, ki je vsebovala tudi nalepke, ki jih je bilo potrebno nalepiti na pravo mesto ob branju knjige. Ker so otroci smrkca takoj vzljubili, je bila to enkratna priložnost za ohranjanje pozornosti in spodbujanje branja.

Po branju vodim pogovor , ki nas pripelje do naslednje teme – knjižnice. Pogovorimo se o pravilnem obnašanju v knjižnici in obiščemo knjižnico.

Potek

Otroci so se usedli v krog in vznemirjeno čakali na presenečenje, ki jim ga je pripravil smrkec Smeško. Animiram lutko, ki v roki prinese slikanico z nalepkami. Po prebrani knjigi se

pogovorimo in otroke sprašujem o knjigi in kje jo dobimo. Obiščemo knjižnico in vsak otrok si izbere svojo knjigo.

Refleksija

Kar nekaj časa sem premišljevala, katero lutko bi uvedla v skupino. Na koncu sem se odločila, da izdelam smrkca. Pregledala sem kar nekaj risank in knjig in se odločila, da bo Smeško najbolje opravil svojo vlogo v naši skupini. Je hudomušen, vesel, optimističen, včasih malce nagajiv. Prvi dan uvajanja so ga otroci z navdušenjem in veseljem sprejeli. Vsi so se ga hoteli dotakniti, ga božati in objeti. Nisem pričakovala tako pozitivnega odziva. Vse otroke je resnično navdušil. Pri uvajanju je bilo tisti dan prisotnih več otrok, drugače je v skupini namreč 6 otrok, starih od 6 do 9 let. Ko je Smeško povedal, zakaj je prišel, so mu otroci obljubili, da mu bodo pomagali.

Ko je smrkec prinesel knjigo v razred, so vsi otroci začeli spraševati, kaj je prinesel in sami izrazili željo, da jo preberejo skupaj. Smrkec je pričel z branjem, otroci pa so postopoma nadaljevali. Tisti otroci, ki še niso bralno pismeni, so pomagali pri lepljenju nalepk. Ob animaciji lutke je pozornost otrok redko upadla, želja po branju pa je ves čas naraščala. Po prebrani knjigi je smrkec otroke spraševal, kje oni dobijo knjigo in ti so mu odgovorili, da v knjižnici. Otroci so sami pričeli smrkcu govoriti, da smo v knjižnici tiho in tako obnovili še bonton knjižnice. Zato smo obiskali tudi knjižničarko in spoznali poklic knjižničarke. Listali smo knjige, otroci so nenehno smrkcu kazali knjige in mu želeli brati. V jutranjem varstvu so otroci smrkcu pogosto prinašali knjige in želeli, da jih skupaj prelistajo in preberejo.

Slika 1: Smrkec in otroci pri branju knjige

Slika 2: Branje v jutranjem varstvu

8.1.2 SMRKEC ODIDE V PLANICO

Izhodišče

V šoli velikokrat izvajamo dejavnosti, ki se odvijajo izven šolskih prostorov in šole. Otroci obiščejo živalski vrt, gledališče, odpravijo se tudi na izlet na morje … Tokrat smo se z otroki odpravili v Planico, kjer smo si ogledali kvalifikacije smučarskih skokov.

To je bila odlična priložnost, da se z otroki pogovorimo o pravilih na avtobusu in razmerah v Planici (gneča, glasno navijanje …). Zelo pomembno je, da otrokom s posebnimi potrebami večkrat ponovimo navodila in jim na čim bolj preprost način razložimo vse o dogodku. Gneča in glasnost lahko na otroka vplivata kot strah in tako pri otroku vzbudita nelagodje. Naša naloga je, da otroku omogočimo varnost in občutek ugodja.

Potek

Pred odhodom učiteljica pove otrokom, kako bo potekal dan in vsa pravila, ki jih morajo otroci upoštevati. Nato animiram lutko in otroci so lutki morali ponoviti vsa pravila in bonton, saj Smeško ne ve, kako se obnašamo na avtobusu in na samem dogodku.

Refleksija

Smrkec se je otrokom zahvalil, ker so ga povabili v Planico. Na avtobusu so vsi otroci želeli, da Smeško sedi poleg njih. Dobili so pripomočke za navijanje – raglje in nalepke za na kožo.

Smrkec je malce ponagajal otrokom in jim z ragljami pred ušesi navijal. Otroci se niso jezili, samo smejali so se. Ker je bila vožnja dolga, je smrkec otroke prosil, naj kaj zapojejo, ko je bila taka tišina in dolgčas. Veselo smo prepevali in čas je hitreje minil. Ko smo končno prispeli, je bil tudi Smeško čisto zmeden, toliko ljudi in tako glasno je bilo. Tesno se je prijel enega od otrok, da se ne bi izgubil. Potem smo opazovali skakalce, kako skačejo in kako so pogumni. Enemu od otrok je smrkec prislužil tudi sladoled, ki ga je dobil za nagrado, ker je z mesta najdlje skočil.

Ves čas dogajanja so se otroci držali Smeška in ga niso izpustili z oči. Skupaj so navijali in poskušali preglasiti množico. Na poti domov so od utrujenosti vsi zaspali na avtobusu.

S prisotnostjo lutke pri tej dejavnosti sem predvsem želela da otroci občutijo varnost, tako da sem otroke spodbudila, da se držijo skupine oziroma lutke. Lutka je otroke pri navijanju spodbujala in jim pokazala, kako lahko skupaj delujejo kot prava navijaška ekipa.

Slika 3: Smrkec v Planici

8.1.3 GIBANJE IN ŠPORT

Izhodišče

Na urniku je bil čas za gibanje in šport, ki ga otroci zelo radi obiskujejo. Na voljo imajo veliko telovadnico z različnimi rekviziti in pripomočki, ki prispevajo k motivaciji in razvijanju motorike otroka. Gibanje in šport vodi učitelj športne vzgoje.

Motorika otroka s posebnimi potrebami je velikokrat slabše razvita, zato je potrebno veliko prilagoditev. Zaradi slabše pozornosti je potrebna motivacija in spreminjanje ter dopolnjevanje posameznih nalog in dejavnosti. Tu svojo vlogo dobro opravi Smeško s svojo prisotnostjo.

Potek

Učitelj športne vzgoje, glede na svojo učno pripravo, pripravi vse potrebne rekvizite za izvajanje učne ure. Animiram lutko in izvajam gibanje in šport s Smeškom po navodilu učitelja.

Refleksija

Smrkec se z otroki odpravi k gibanju in športu. Ker otroke poučuje drug učitelj, sem se morala dogovoriti, da lutka sodeluje pri učni uri. Smrkec je otroke najprej samo opazoval. Pri otrocih sem opazila, da so si želeli, da bi lutka sodelovala pri telovadbi in smrkec jim je obljubil, da se jim naslednjič pridruži. Naslednji dan so otroci komaj čakali, da skupaj odidejo k telovadbi. Tudi tisti otroci, ki so včasih bolj pasivni, so ob smrkcu postali aktivnejši. Vse so mu razlagali in ga spodbujali. Zanimiva je bila reakcija otrok ob tem, ko je smrkec povedal ali pokazal, da nečesa ne zmore. Vsi so mu pričeli razlagati, ga motivirati in spodbujati, da bi nalogo opravil. Tako so bili drug drugemu motivator in spodbujevalec..

Sprememba, ki jo je lutka s svojo prisotnostjo prinesla v telovadnico, je bila zelo očitna. Tudi učitelj predmeta ni mogel verjeti, kako so otroci motivirani in uspešnejši pri izvajanju nalog in premagovanju ovir. Timsko delo je bilo opaziti pri plezanju na letvenik. Zaradi strahu pred višino je v skupini za trenutek nastal nemir. Prvi se je opogumil smrkec in otrokom pokazal, da zmore ob njihovi spodbudi premagati strah in preplezati letvenike. Z nasmehom na obrazu so sodelovali in s tem krepili timsko delo. Spodbujali so drug drugega in smrkec je resnično postal del skupine.

Slika 4: Smrkec se ogreje

Slika 5: Smrkec telovadi z otroki

8.1.4 SMRKEC NA TRAVNIKU

Izhodišče

V mesecu aprilu otroci spoznavajo travnik, sadovnjak in spomladanske cvetlice. Tu se je pokazala edinstvena priložnost za Smeškovo prisotnost. Namreč smrkec je za svoj čudežni napoj potreboval spomladanske cvetlice (pet trobentic, tri telohe, štiri zvončke, eno narciso, dva žafrana in en tulipan ter tri regrate).

Otroci po učnem načrtu prepoznajo rastlino, jo poimenujejo in na sliki označijo njene dele. Namenoma sem dodala število rastlin, ki jih otroci potrebujejo, saj sem s tem želela, da utrjujejo štetje do 6. Ker imajo otroci veliko težav s pomnjenjem, smo posamezno rastlino, ki smo jo našli na travniku, pobarvali še na učnem listu in poleg zapisali posamezne dele. Iz nabranih cvetlic smo izdelali herbarij.

Ob prvem sončnem dnevu sem se z otroki odpravila na travnik in pričel se je lov na spomladanske cvetlice, ki jih je Smeško potreboval za svoj čudežni napoj.

Potek

Za izvedbo te dejavnosti sem potrebovala lopatko, s katero smo izpulili rastlino na travniku, v učilnici pa sem pripravila učne liste in časopis ter obtežitev za izdelavo herbarija. Ves čas dejavnosti animiram lutko, ki aktivno sodeluje skozi celotno dejavnost.

Refleksija

Kadar izvajamo dejavnost na prostem, otroci potrebujejo več usmerjanja in kontrole. Prvi del poti smo vadili hojo ob robu ceste in na vsakem križišču ponovili, kako pravilno prečkamo prehod za pešce. Ko smo prispeli do gozdne poti, smo razpustili roke in pričeli prepevati že poznane spomladanske pesmi.

Otroci so stekli na prvi travnik in pričeli z iskanjem spomladanskih cvetlic. Resnično so želeli pomagati smrkcu, in tako so iz enega konca travnika tekli na drugi konec in spet nazaj. Ko je eden od otrok opazil trobentico ob robu travnika, so vsi prihiteli in začeli nabirati trobentice. Ves čas so vzklikali: »Smrkec, tukaj!«, »Pridi takoj!«, »Našel sem trobentico.« Z lopato smo izkopali trobentice in jih pričeli šteti. Ko smo imeli v roki pet trobentic, smo jih dali v lonček in po travniku nadaljevali pot. Ni minilo pet minut, ko je eden od otrok pričel glasno vpiti: »Regrat!«, Našel sem regrat!«, Pridite pogledat!« Vsi smo takoj pritekli in res smo našli regrat. Deček je pričel s štetjem in ko je v roki imel tri regrate, smo morali oditi nazaj v šolo. Tam sem imela pripravljene učne liste, na katerih so bile spomladanske rastline. Otroci so prepoznali obe rastlini in jih pobarvali. Nekateri od otrok so poleg zapisali še dele rastline in jih poimenovali. Smrkec se jim je zahvalil, da mu pomagajo in otroci so mu rekli: » Ne skrbi,

našli bomo tudi ostale rožice.« Nato je sledila še izdelava herbarija. Smrkec je otrokom dejal, da tako ata Smrk shranjuje rastline in otrokom pokazal, kako izdelamo herbarij. Posamezne rastline smo dali med časopisni papir in jih obtežili s težkimi knjigami. Več dni zapored smo menjavali papir, in ko so bile rastline dokončno suhe in pripravljene, smo jih prilepili na papir in jih spravili v knjigo rastlin, ki smo jo pripravili za ata Smrka in njegov čudežni napoj.

Celotno dejavnost so bili otroci aktivni in motivirani za delo. S pomočjo lutke so spoznavali spomladanske cvetlice in njene dele. Lutka jim je omogočila drugačen pristop do dela in učenja. Preko igre so bili otroci bolj dovzetni in motivirani za delo. Na koncu dejavnosti jih je zanimalo, kdaj bomo ponovno odšli na sprehod po rože.

Slika 6: Nabiranje rastlin - trobentica

Slika 7: Nabiranje rastlin - regrat

8.1.5 SMRKEC IN VELIKONOČNI PIRH

Izhodišče

V jutranjem varstvu smo si ogledali risanko Smrkastična velika noč, ki je bila uvod v današnjo dejavnost, ki sem jo pripravila. Bližala se je velika noč in z otroki sem se odločila, da skuhamo jajca in jih pobarvamo.

Z barvanjem sem predvsem želela, da otroci razvijajo fino motoriko in lastno kreativnost ter domišljijo. Ker so jajca občutljiva in zelo krhka, so otroci z njimi morali previdno ravnati in paziti, da jih ne strejo. Spoznali so tudi postopek priprave in kuhanja jajc.

Med kuhanjem sem pripravila bele liste, na katere so otroci narisali jajce in ga okrasili z različnimi vzorci. Ob tem so spoznali različne vzorce in poskušali nadaljevati svoj vzorec po celotnem jajcu.

Potek

Pripravila sem velik lonec z vodo in deset jajc. S seboj sem prinesla različne barve za jajca in nalepke. Pripravila sem tudi bele liste in barvice, na katere so otroci narisali jajce in ga okrasili z različnimi vzorci. Animirala sem lutko, ki je sodelovala pri dejavnosti.

Refleksija

Ker imamo v sklopu učilnice tudi manjšo kuhinjo, sem otrokom omogočila, da sodelujejo pri kuhanju jajc in pri celotni pripravi velikonočnega jajca. Medtem ko so se jajca kuhala, smo na list narisali jajce. Nekateri otroci so potrebovali pri tem pomoč. Vsak otrok je na jajce narisal različne vzorce, ki jih je zatem pobarval po lastni želji. Tudi smrkec je narisal svoje jajce in bil prav ponosen nanj. Pri vzorcih pa je imel težave tako kot večina otrok. Ob pomoči je vsem uspelo. Ko je zazvonila ura, smo odhiteli v kuhinjo in iz posode previdno vzeli jajca, ki so bila zelo vroča. Nato smo skupaj z otroki pripravili toplo vodo, v kateri smo mešali barve. Vsak otrok je imel lonček s svojo barvo in tudi smrkec je imel svoj lonček, v katerega je zmešal svojo najljubšo barvo – modro. Nato so si vsi nataknili rokavice in pomočili svoje jajce v barvo. Tudi Smeško je nataknil rokavico, a je imel pri tem kar nekaj težav, zato so mu na pomoč priskočili otroci in mu pomagali pri barvanju jajca. Smrkec se jim je zahvalil in povedal otrokom, da zelo uživa. Po nekaj minutah je vsak otrok vzel jajce iz posode in iz

njihovih ust je bilo slišati navdušenje: »Vau, poglej moje jajce.«, »Rdeče je.«, »Ooooo, kakšno jajce.« Nekateri otroci so na jajce z voščenkami narisali še vzorce. Nato je bil čas za lepljenje nalepk. Tu smo naleteli na veliko težav, saj so se nalepke raje držale prstov kot pirhov. Smeško je tako uničil kar dve nalepki in otroci so se mu nasmejali, ker je bil tako smešen in neroden. Priskočili so mu na pomoč, a ker so sami imeli tudi težave, sva skupaj z učiteljico ponudili pomoč otrokom in Smešku. Pirhe smo nato postavili v posebne posodice in otroci so jih odnesli domov.

Pri sami dejavnosti so otroci resnično uživali in dali domišljiji prosto pot. Ponavljali so vzorce in poskušali biti spretni z nalepkami. Pri tej dejavnosti je lutka sodelovala in bila del skupine otrok. Otrokom je pokazala, da tudi sama ni najbolj spretna in da potrebuje pomoč odraslih. V skupino je vnesla prijetno dinamiko in vzdušje ter poskrbela za stalen nivo pozornosti. Sama sem imela kar nekaj težav z animacijo, saj je bilo težko animirati lutko, hkrati pa aktivno pomagati otrokom, saj je bila zanje sama dejavnost zelo zahtevna.

Slika 8: Izdelava pirhov

8.2 ZAJČEK REPKO

Izhodišče

Pri predmetu razvijanje samostojnosti je osebna higiena osrednjega pomena. Otroci spoznavajo pravilno umivanje rok, učijo se osebne higiene po mali in veliki potrebi in vsakič po kosilu si redno umivajo zobe. V sklopu učilnice imamo svojo kopalnico, v kateri ima vsak otrok svojo zobno ščetko in zobno pasto ter lonček.

Pred nekaj dnevi smo dobili klic, da nas obišče zobozdravnica. Zato sem si sposodila lutko – zajčka Repka, za katerega menim, da bo dodatno vplival na celotno dejavnost in prispeval s svojo prisotnostjo večjo pozornost in motivacijo za umivanje zob. Večina teh otrok ima težave s higieno zob, saj zaradi različnih predsodkov in drugih težav nočejo k zobozdravniku, nekateri ne želijo odpreti ust in tako onemogočijo delo zobozdravniku.

S prisotnostjo lutke sem želela otroke spodbuditi, da si redno umivajo zobe in da so ob tem čim bolj sproščeni in natančni. Med dejavnostjo je zajček otroke naučil pesmico z naslovom Zajček Repko.

Potek

Animirala sem lutko. Otroci so potrebovali svoje ščetke, zobno pasto in lonček. Zobozdravnica je s seboj prinesla svoje pripomočke. Na listih sem imela zapisano pesmico:

ZAJČEK REPKO

Sem Repko zajček mlad,
si zobke čistim rad,
posebno še zvečer, po jedi venomer.
Mi za bombone ni, le repa mi diši.
Moj dom sta dol in breg,
zobje kot beli sneg.
Sem zajček Repko mlad,
si zobke čistim rad,
posebno še zvečer, s krtačko venomer.

Refleksija

Otrokom sem pred dejavnostjo povedala, da nas bo obiskala zobozdravnica in še en poseben gost. Vse je zanimalo, kdo bo še prišel. Vsi otroci so se zbrali v eni učilnici in ob prihodu zajčka bili navdušeni. Zajček se jim je predstavil in jim povedal pesmico o sebi. Otroke je vprašal, če se želijo naučiti pesmico, da jo bodo skupaj zapeli zobozdravnici. Postopoma so se učili pesmice o zajčku in tako pričakali zobozdravnico.

Ob prihodu zobozdravnice so bili nekateri navdušeni, drugi prestrašeni. Pogovorili smo se o zdravi prehrani in otroci so aktivno sodelovali. Ena od deklic se je opogumila in skupaj z zajčkom zobozdravnici zapela pesem, ki smo se jo učili. Tudi zobozdravnica je poznala pesem in skupaj so zajčku umili zobe. Otroke sem opozorila, naj bodo pozorni, kako je zajček pogumen in si umiva zobe. Nato si je vsak otrok skupaj z zobozdravnico in zajčkom umil zobe.

Vsi otroci so želeli zajčku umiti zobe. Tako sem jih spodbudila in jim povedala, da tisti, ki bo sedaj odprl usta in pokazal zobozdravnici svoje zobke, bo lahko umil zobe zajčku. Večina otrok se je opogumila, dva od otrok pa sta se kljub spodbudi umikala in nista želela odpreti ust. Ob koncu dejavnosti smo še na velik plakat napisali in prilepili slike, ki predstavljajo zdravo in nezdravo prehrano, ki pomembno vpliva na higieno zob.

Lutka je otroke spodbujala in bodrila skozi celotno dejavnost. Pripomogla je k zmanjševanju strahu pred zobozdravnikom in otroke motivirala pri petju preproste pesmi.

Slika 9: Deklica skupaj z zajčkom zapoje pesem

Slika 10: Zobozdravnica pokaže kako si umijemo zobe

Slika 11: Deček poskusi še sam zajčku umiti zobe

8.3 BABICA IN DEDEK NA VRTU

Izhodišče

Z otroki smo se na lep spomladanski dan odpravili na sprehod in opazovali okolico. Opazili smo veliko ljudi, ki so urejali svoje vrtove. Pridno so sejali in sadili zelenjavo in zalivali vrt. Otroke spodbudim pri opazovanju in jih na ta način pripravim na dejavnost.

V učnem načrtu je bila tema Vrt odlična za izdelavo senčnih lutk, preko katerih so otroci spoznali spomladanska opravila na vrtu. Z lastno igro in izdelavo senčnih lutk so lahko utrjevali učno snov ter se igrali tudi v prostem času.

Potek

Pripravila sem več folij, na katerih so bila narisana vrtna orodja in eno daljšo folijo, na kateri je bilo narisano ozadje. Za dejavnost sem potrebovala še grafoskop in alkoholne flomastre ter prozoren lepilni trak. S sodelavko sva zaigrali predstavo Babica in dedek na vrtu.

Refleksija

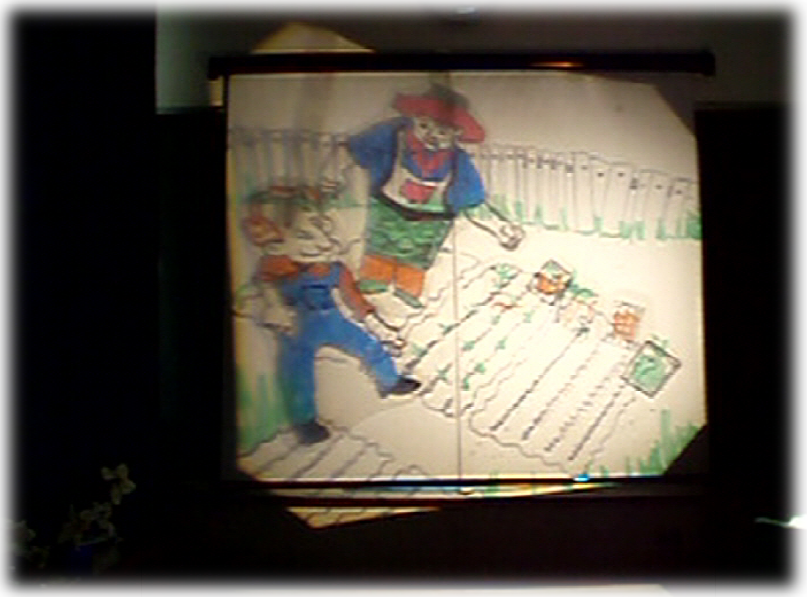
Ker imamo v učnem načrtu v prvi polovici meseca temo Vrt, sem se odločila, da jo skupaj s kolegico predstaviva preko senčnih lutk. Otroci so vznemirjeno pričakovali dogajanje ter z zanimanjem spremljali celotno predstavo. Dedek in babica se veselita pomladi. Skupaj odideta na vrt. Tam potrebujeta samokolnico, gnoj, vile, grablje, lopato, zalivalko, semena, sadike ... Otroke sva poskušali naučiti tudi razlikovati med sejanjem in saditvijo. Po predstavi sem se z njimi pogovarjala in jim postavila nekaj vprašanj:

- *Kdo je nastopal v predstavi?*
- *Kaj sta počela dedek in babica?*
- *Kateri letni čas sta omenjala dedek in babica?*
- *Kaj vse sta potrebovala za njun vrt?*
- *S čim sta raztrosila gnoj?*
- *S čim sta zalila vrt?*

Otrokom sem razdelila folijo, nanjo so narisali posamezne predmete. Ker so to otroci s posebnimi potrebami, sem večini narisala predmet sama, oni pa so ga pobarvali po lastni želji. Podala sem jim navodila - vsak nariše/pobarva svoj predmet kot želi. Ko so otroci izdelali lastne lutke, so takoj pričeli z igranjem, seveda na svoj način. Zgodbo so priredili na več načinov. Njihova igra je potekala improvizirano. Sposobnejši otroci so usmerjali tiste, ki so imeli pri igranju s senčnimi lutkami malce več težav. Kasneje so se namesto lutk pričeli igrati še s sencami rok.

Otroci so bili pri igri zelo uspešni glede na svoje sposobnosti. Da so prišli na vrsto vsi otroci, sem jim razdelila vloge. Otroci, ki trenutno niso igrali, so bili gledalci. Uprizorili so štiri predstave in do konca uživali v dogajanju. Z besedilom so bili izvirni, zapomnili so si zgodbo

in dodali veliko svojega. Izdelava lutk in improvizirana igra sta tako pripomogla k boljši zapomnitvi in utrjevanju učne snovi.

Slika 12: Predstava Babica in dedek na vrtu

Slika 13: Otroci izdelujejo lutke za lastno prestavo

8.4 PISANA PTICA – SPOZNAVANJE BARV

Izhodišče

S pomočjo bralne predloge z naslovom Ptički v gnezdu, otroci utrjujejo branje in spoznavajo barve. Ker imajo otroci s posebnimi potrebami težave s pomnjenjem, sva s sodelavko zgodbo tudi uprizorili.

Z večkratnim ponavljanjem zgodbe, otroci lažje usvojijo snov. Z lutkovno igro pa sem jim želela predvsem obuditi vse čute in tako vzdrževati njihovo pozornost. Z igranjem lastne predstave so otroci ponavljali snov in razvijali kreativnost in domišljijo, predvsem pa sem želela, da sodelujejo v igri z vsemi čutili. Z napetostjo zgodbe, sem želela pri otrocih vzdrževati pozornost in koncentracijo.

Potek

Za pripravo sem potrebovala bralno predlogo Ptički v gnezdu. Za izdelavo lutk so otroci pripravili barvni papir, škarje, lepilo, flomastre in palčke. Za sceno smo uporabili »travnik«, ki ga že dlje časa izdelujemo in krasi našo učilnico.

Refleksija

V jutranjem krogu sem otrokom razdelila bralne liste in s skupnimi močmi smo zgodbo tudi prebrali. Nato smo liste še pobarvali. Skupaj s sodelavko sva izdelali preproste ročne lutke in lutke na palici. Osnovo zgodbe sem vzela iz predloge Ptički v gnezdu. Preko zgodbo se otroci učijo barv. Za uprizoritev zgodbe sem uporabila lutke na palici. Otroci so komaj čakali, da pričneva z igro. Nad igro so bili navdušeni in so si takoj želeli izdelati lastne lutke.

Za izdelavo sem otrokom izrezala obliko ptice iz različnih papirjev. Sami so prilepili očesa in dopolnili malenkosti. Prav tako so lepili ptiče. Črve so nekateri izrezali sami, drugi so pri tem potrebovali pomoč. Pri sami izdelavi lutk otroci resnično uživajo. Z izdelavo lutk so otroci urili finomotoriko in razvijali občutek za estetiko. Vsak otrok si je hitro izbral svojo lutko.

Otroci so se takoj pričeli igrati s ptički in si izmišljevali besedilo in dogodke. Veliko stvari so vzeli že iz slišanega. S tem so urili socialne odnose in komunikacijske veščine. Posebno se mi je vtisnila v spomin deklica, ki se je z lutko umaknila v svoj prostor. S ptičkom se je pogovarjala, ga nagovarjala in videti je bilo, kako uživa in ob tem razvija komunikacijske veščine.

Otroci so odlično zaigrali igrico. Ker sta bila od petih otrok le dva govorno sposobnejša sta prevzela vlogi. Ostali so poskušali slediti. Menim, da jim je šlo zelo dobro glede na njihove sposobnosti.

Slika 14: Barvanje zgodbe Ptički v gnezdu

Slika 15: Izdelovanje lutk

Slika 16: Igra učiteljev

Slika 17: Igra otrok

8.5 PINK PANTER POTREBUJE POMOČ

Izhodišče

Zaradi slabše razvitih govorno-jezikovnih in komunikacijskih ter šibkih socialnih veščin, se večina teh otrok ne zna igrati oziroma je njihova igra omejena le na posameznika. Ker se ne znajo oziroma ne zmorejo vključiti v skupino, igra v večini poteka individualno.

Nekega dne sem v skupino prinesla lutko – Pink Panterja, z namenom, da otroke spodbudim k skupinski igri in sodelovanju.

Potek

Za dejavnost sem potrebovala lutko Pink Panterja, ki sem jo animirala le na začetku dejavnosti. Ves čas dejavnosti sem bila prisotna in otroke usmerjala pri igri.

Refleksija

Vsak otrok je bil ponovno v svojem delu učilnice in se poskušal zaposliti. Zato sem v jutranje varstvo s seboj pripeljala lutko in jo animirala. Pink Panter je otroke pozdravil in z njimi pričel prijeten pogovor. Pogovarjali so se o tem, kaj radi počnejo in s čim se radi igrajo. Nato pa je Pink Panter otrokom povedal, da ima zelo resne težave. Namreč že nekaj dni ga boli trebuh, veliko tudi kašlja in ima hude krče v nogah. Nato sem otroke vprašala, če mu lahko pomagajo, saj sem ga jaz peljala k zdravniku, pa ni nič pomagalo. Otroci so se takoj strinjali in vzeli Pink Panterja ter ga položili na tla učilnice in pričeli z igro.

Eden od dečkov je hitro stekel po kovček za zdravnike in drugemu dečku naročil, naj prinese še kovček z orodjem. Večina otrok se je vključila v igro, nekateri pa so bili kljub spodbudi zadržani in so samo opazovali. Igra se je razvijala odlično, saj so otroci med seboj sodelovali in se vključevali v pogovor. Vsi so želeli pomagati Pink Panterju. Občasno so potrebovali usmerjanje. Presenetila me je deklica, ki je zavpila: » Lačen je!« Odhitela je do kuhinje (igrača) in pričela pripravljati obrok za lutko. Pogrnila je tudi mizo in pripravila hrano in čaj za vse otroke, ki so bili aktivno vključeni v igro. Tako se je igra postopoma razvijala, saj so bili otroci čedalje bolj domiselni in socialni. Nato sem ponovno animirala lutko, ki je otrokom povedala, da se počuti bolje, saj so ji pripravili res odlično kosilo. Lutka se je poslovila od

otrok in jim obljubila, da se vrne kmalu. Otroci pa so nadaljevali s svojo igro in pričeli pripravljati še kavo in torto za učiteljice.

Slika 18: Otroci želijo pomagati Pink Panterju

8.6 KONJIČEK – UČENJE PESMI, PROSTA IGRA

Izhodišče

Učenje nove pesmi je velikokrat velik izziv, saj zaradi govornih težav otrok in slabšega pomnjenja otroci težje usvojijo novo snov, zato pri tem potrebujejo dodatno motivacijo in spodbudo.

Eden od otrok ima doma kmetijo in velikokrat s seboj prinese plišasto igračo konjička in takrat vsi otroci želijo imeti igračo, zaradi česa velikokrat pride do prepira. Ker sem otroke želela naučiti pesem Moj črni konj, sem se odločila, da izdelamo lutke konj, ki nam bodo pomagali pri učenju nove pesmice, prav tako pa bodo z ustvarjanjem otroci razvijali fino motoriko in ustvarjalnost.

Potek

Za izvajanje dejavnosti sem potrebovala nogavice, polnilo, različno blago, škarje, lepilo, vrvice in palico. Vsak otrok je animiral lastnega konja. Pripravila sem jim tudi liste na katerih je bila zapisana naslednja pesem:

MOJ ČRNI KONJ

Moj črni konj ne rabi uzde,
uboga me brez vajeti,
čez drn in strn me varno nosi,
a meni se srce smeji.

Run, run, run, runny,
sun, sun, sun, sunny,
one, one, one, onnny, kako drvi.
Ooooo, moj iskri vranec
čez strmi klanec kot blisk leti.

Moj črni konj ne rabi uzde,
uboga me brez vajeti,
pod noč ponese me k dekletu,
saj ve, da k njej se mi mudi.

Run ...

Refleksija

Otrokom sem prinesla že izdelano lutko in vsi so bili navdušeni. Vsi so želeli imeti takega konja. Povedala sem jim, da je ta konj prišel s posebnim namenom, namreč otroke želi naučiti prav posebno pesem in skupaj z njimi zaplesati.

Pripravljen material sem postavila pred otroke in pričeli smo z izdelavo naših konj. Med izdelavo smo na zvočnem posnetku poslušali pesem Moj črni konj. Otroci so z izdelavo imeli kar nekaj težav in so potrebovali pomoč. Pri izdelavi sem jih spodbujala, da bi čim več opravili sami in jih tako usmerjala k samostojnemu delu. Pri delu so tako razvijali motoriko, ustvarjalnost in občutek za estetiko. Po izdelavi so bili otroci tako navdušeni, da sem jih pustila, da se samostojno igrajo in plešejo ob glasbi.

Po določenem času sem igro prekinila in otrokom povedala, da konjiček želi, da mu zapojemo pesem. Postavili smo se v krog in vsak je zajahal konja in ponavljal besedilo za menoj. Bila sem presenečena, ker so si otroci zelo hitro zapomnili besedilo pesmi. Po večkratnih ponovitvah smo skupaj še zaplesali in zapeli. Otroci so poimenovali svoje konje in jih na koncu šolskega dne pustili v šoli, saj so se želeli z njimi še igrati. Konji so še vedno v učilnici in velikokrat spodbujajo socialno igro otrok v jutranjem varstvu in podaljšanem bivanju.

Slika 19: Izdelava konja

Slika 20: Deklica s konjem

Slika 21: Petje in ples s konji

Slika 22: Prosta igra s konji

8.7 SOVICA ZLATKA IN KROKODIL CIRIL – PROSTA IGRA

Izhodišče

Velikokrat sem se spraševala, kako v podaljšanjem bivanju, ki je namenjen med drugim tudi prosti igri, otroke čim bolj aktivirati in motivirati s preprosto socialno igro. Želela sem, da se otroci igrajo v skupini, saj pri večini otrok igra poteka individualno. Večina otrok se pri igri zateka k stvarem in igram, ki so jih usvojili in so jim poznane. Tako večina otrok odide na gugalnico ali vrtiljak ter tobogan.

Tisti dan sem opazovala deklici, ki se igrata načeloma vsaka zase in se ne vključujeta v skupino otrok. Od doma sem prinesla lutki in jih dala deklicama.

Potek

Vse, kar sem potrebovala, sta bili dve lutki. Deklici sta samostojno animirali lutki in pričeli z igro.

Refleksija

Deklicama sem povedala, da sem s seboj prinesla dva prijatelja, ki mi pomenita zelo veliko. In takoj sta me zasuli z vprašanji, koga sem prinesla. Odgovorila sem jim, da imam s seboj sovico Zlatko in njenega prijatelja krokodila Cirila. Prosili sta me, če se lahko igrata in deklicam sem seveda dovolila, da vzameta lutki. V trenutku, ko sta si nataknili lutki, se je pričel pogovor in igra:

Deklica x: *»Sovica pridi k meni!«*
Deklica y: *»Že grem, že grem.«*
Deklica x: *» Bova zgradila dom.«*
Deklica x: *»Bo dež kmalu.«*
Deklica y: *»Joj, si ne smem zmočit krila. Krokodil pomagaj mi.«*
Deklica x*: »Zlatka pridi tukaj na travi bo dom.«*
Deklica y: *»Prav krokodil. Ti naredi dom, jaz bom pa večerjo naredila.«*
Deklica x: *»Sovica naredi mi makarone.«*
Deklica y: *»Dobro.« …*

Deklici sta z igro nadaljevali in prehajali iz ene teme na drugo. Na koncu sta iz bralnega kotička vzeli še knjige ter pravljice in preko animacije lutk druga drugi »brali« knjige. Lepo in zanimivo ju je bilo opazovati, še posebej način, kako se je igra razvijala. V svojo igro sta vključevali tudi mimoidočega otroka in nič ju ni zmotilo. Ves čas sta bili nasmejani in zelo navdušeni nad lutkama. Ob koncu dejavnosti sta bili žalostni, ker sem morala pospraviti lutke, saj je bil čas za novo dejavnost. Deklicama sem obljubila, da jima lutki še prinesem. Ob prihajajočih dneh sem občasno v šolo prinesla še kakšno dodatno lutko in s tem poskušala spodbuditi še ostale otroke k igri in animaciji.

Slika 23: Deklici z lutkama

Slika 24: Deklici med igro

8.8 SPORTAKUS

Izhodišče

V pomladnih in poletnih dneh šport in gibanje velikokrat izvajamo na zunanjem igrišču. Ker sem želela v skupino uvesti nekaj inovativnosti, predvsem v začetnem delu učne ure, sem s seboj prinesla leseno lutko, ki sem jo pred tem poslikala v risanega junaka Sportakusa (Leno mesto), ki ga otroci resnično obožujejo.

Želela sem, da otroci ob lutki posnemajo in izvajajo gibe in s tem izboljšujejo motoriko ter pozornost. Sportakus kot »idol« pa je poskrbel za motivacijo in vztrajnost.

Potek

S seboj sem prinesla leseno lutko – Sportakus in jo animirala. Otroci so skušali posnemati položaja in gibe, nato pa še sami izvajali s pomočjo lutke preostanek ogrevanja. Z otroki smo se odpravili na bližnji travnik, kjer sem na začetku dejavnosti animirala lutko ter otrokom povedala, da bo ogrevanje vodil Sportakus. Skupaj smo se postavili v krog, kjer je Sportakus otrokom kazal posamezne vaje za ogrevanje in tako poskrbel za vzdrževanje pozornosti in motivacijo.

Refleksija

Sportakus je začel z ogrevanjem in pokazal prvo vajo – vrtenje glave. Otroci so ga poskušali posnemati in se med seboj spodbujali. Tudi Sportakus jih je spodbujal in posameznikom, ki so imeli težave ponovno prikazal posamezno vajo. Otroci so bili skozi dejavnost nasmejani, polni energije in niso pokazali kakršnekoli naveličanosti ali nestrinjanja. Sportakus jim je predstavljal nekakšen vzor in motivacijo za delo, meni pa olajšal delo, saj je lutka poskrbela za delavnost in storilnost otrok.

Nato je učitelj nadaljeval s programom, Sportakus pa je otrokom stal ob strani, se vključeval v dejavnosti in spodbujal otroke. Ob koncu dejavnosti sem otrokom povedala, da je Sportakus zelo gibčen in želi, da ga otroci poskušajo posnemati. Sportakus je otrokom pokazal nenavadne in težko izvedljive gibe in otroci so skušali posnemati gibe ter položaj telesa. Nekateri so pri izvajanju giba padli na tla in vsi skupaj smo se nasmejali. Nato je še vsak posameznik vzel lutko in ga sam postavil v želeni položaj, ostali smo poskušali posnemati lego lutke. Za otroke je bila zadnja dejavnost kar težka, saj zaradi nižjih motoričnih sposobnosti težje izvajajo določene vaje oziroma naloge, predvsem so se te težave kazale pri orientaciji in stranskosti telesa. Moj cilj je bil predvsem spodbuditi otroke k natančnemu opazovanju in posnemanju. Kljub temu, da so bili nekateri neuspešni, mislim, da so resnično uživali in se nasmejali.

Slika 25: Sporatkus ogreje otroke

8.9 KDO SE SKRIVA V GOZDU?

Izhodišče

Učna tema Gozdne živali ponuja veliko različnih oblik in možnosti poučevanja. Glavni cilj je, da se otroci seznanijo z živimi bitji in okoljem, v katerem žive, ter da spoznajo, da so si nekatere živali podobne, druge pa se razlikujejo.

Na konkretnem primeru otroci laže osvojijo določena znanja, in zato sem v to dejavnost uvedla lutke, ki zelo dobro prikazujejo gozdne živali. S pomočjo knjige z nalepkami smo spoznali posamezne dele živali in hkrati utrjevali še branje.

Potek

V dejavnost sem vključila lutke, ki sem jih animirala. S seboj sem imela knjigo z nalepkami za utrjevanje znanja. Otroci so se posedli v krog in bili skozi dejavnost ves čas aktivni. Po dejavnosti je sledil še učni sprehod z lutkami.

Refleksija

Na začetku dejavnosti sem otrokom povedala, da nas bodo obiskali prav posebni prijatelji, ki iščejo svoj dom. Otroke sem pozvala k temu, da bomo skupaj skušali najti njihove domove. Vsi so mi z zanimanjem prisluhnili in komaj čakali, da pripeljem lutke. Prva od živali nas je obiskala veverica, ki je povedala, da je bežala pred lisico in se je izgubila. Otrokom nisem povedala, katera žival je, do rešitve so prišli s pomočjo knjige. Veverica jim je povedala, da ima dolg in košat rep, je majhna, rjave barve in ima štiri tačke. Ko je prišla še lisica in je povedala, da išče veverico, je ena od deklic hitro pograbila veverico in jo stisnila v naročje, da ji lisica ne bi mogla škoditi. Obiskali so nas še srna, medved in polh.

Ves čas dejavnosti so bili otroci aktivni in motivirani za delo. Urili so branje in spoznali gozdne živali. Otroci so skušali tudi prepoznati in posnemati glasove živali, ki sem jih predvajala na zvočnem posnetku. Pri posnemanju glasov smo se zelo nasmejali in uživali.

Za zaključek dejavnosti smo se odpravili do bližnjega gozda, z namenom, da živalim poiščemo njihov dom. Vsak je vzel svojo žival in ko smo prispeli do gozda, smo vprašali posamezno gozdno žival, kakšen je njen dom. Ko je lisica povedala, da živi v brlogu, ki je narejen iz vej in listja, so otroci začeli samoiniciativno graditi brlog. Hitro so nabirali veje in spodbujali drug drugega ob graditvi doma za lisico. Deklica, ki je ves čas pazila na veverico, ni želela, da ta odide na vejo in zatem v svoje duplo, saj se je bala, da jo bo lisica našla.

Menim, da je bila dejavnost zelo uspešna in poučna, saj so otroci vseskozi sodelovali in bili nasmejani. Zelo radi so se vključevali in timsko sodelovali. Meni osebno pa so lutke olajšale delo in prav tako nadgradile moja znanja in veščine.

Slika 26: Deklica z lutko - gozdne živali

Slika 27: Branje s pomočjo lutk

8.10 MAJHNA IN VELIKA ŽABA

Izhodišče

Otroke sem želela seznaniti z razumevanjem izrazov majhen in velik. V dejavnost sem vključila prstno lutko žabico in ročno lutko žabo.

Potek

Pri tej dejavnosti sva skupaj s sodelavko animirali lutki in odigrali krajšo predstavo. Po odigrani predstavi so predstavo zaigrali še otroci.

Refleksija

Na začetku dejavnosti sva otrokom odigrali krajšo predstavo dveh žabic, ki sta v neurju izgubili svoje predmete. Majhna žaba je izgubila majhne predmete, velika žaba velike predmete. Otroci so v vsej zmešnjavi predmetov pomagali žabam in razvrstili predmete po dveh kategorijah. Z veseljem so prisluhnili predstavi in jo pozorno spremljali. Ko sva končali s predstavo so še sami želeli odigrati celotno igro. Iz papirja so izdelali preproste lutke – majhne in velike žabe. Z zgibanjem papirja so otroci urili fino motoriko in usvajali orientacijo na papirju. Na začetku sta predstavo odigrala deček in deklica, ostali pa smo bili gledalci. V svojo igro sta vključila svoje ideje in s tem popestrila predstavo. S tem so otroci izboljševali

in razvijali komunikacijo ter svojo domišljijo. Pri razvrščanju predmetov otroci niso imeli težav. Celotna dejavnost je potekala sproščeno in brez kakršnihkoli težav. Otroci so se z lutkami igrali tudi v prihodnjih dneh in s tem obogatili igro.

Predvsem sem z igro želela otrokom čim bolj konkretno ponazoriti razliko med majhnim in velikim. Ko so otroci prisluhnili predstavi drugih otrok, so razvijali slušno in vidno pozornost in preko tega utrjevali učno snov.

Slika 28: Majhna žaba išče majhne predmete

Slika 29: Igra otrok

9 SKLEPNI DEL

V sklepnem delu skozi povzetek empiričnega dela povzamemo sklepne ugotovitve in podamo odgovore na raziskovalna vprašanja.

Tako smo si zastavili 4 raziskovalna vprašanja:

- V1: Kako lahko lutke vključimo kot didaktičen pripomoček za doseganje učnih ciljev?
- V2: Kakšno vlogo ima lutka pri komunikacijskih spretnostih otrok?
- V3: Kako lutka vpliva na motivacijo za šolsko delo?
- V4: Kakšno vlogo imajo lutke pri otrokovi spontani igri?

9.1 ODGOVORI NA RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

V1: Kako lahko lutke vključimo kot didaktičen pripomoček za doseganje učnih ciljev?

Z improvizacijo, animacijo lutk in oživljanjem predmetov smo želeli v učno snov vpeljati spremembe, s katerimi bi si popestrili učno uro in lažje dosegali posamezne učne cilje. Z malo domišljije in ustvarjalnosti lahko v vsako učno snov vpeljemo lutko in jo tako vključimo pri posameznih predmetih: gibanje in šport, delovna vzgoja, splošna poučenosta, razvijanje samostojnosti, glasbena in likovna umetnosti.

Na začetku vsake dejavnosti si moramo zastaviti cilje, ki jih želimo doseči s pomočjo lutke. Pomembno je, da se odločimo ali bo lutka poučevala, ali bo služila le kot motivator. Kadar želimo doseči oziroma usvojiti posamezne cilje, je dobro, da je lutka tista, ki vodi, poučuje ter ponazarja. Otroci pa z lastno izvedbo predstave s pomočjo lutk obnavljajo in usvajajo posamezna področja znanja, ki smo si jih zastavili za določeno učno snov. Tipičen primer uvajanja lutke kot didaktičen pripomoček je predstava o dedku in babici, ki se odpravita na vrt. Otroci skozi pripovedovanje babice in dedka spoznajo vrtna orodja in jih poimenujejo, ko še sami odigrajo prizore. Lutka je bila vključena v učni proces še pri dejavnostih Majhna in velika žaba, Pisana ptica, Sportakus, Kdo se skriva v gozdu? …

Na podlagi izvedenih dejavnosti lahko ugotovimo, da lahko vključujemo lutko v vsa predmetna področja in tako dosegamo posamezne učne cilje. Potrebujemo le navdih, v tem primeru so lahko to učni cilji in lutka tako postane didaktični pripomoček za podajanje učne snovi.

V2: Kakšno vlogo ima lutka pri komunikacijskih spretnostih otrok?

Komunikacija otrok s posebnimi potrebami je velikokrat omejena zaradi slabših govorno-jezikovnih sposobnosti. Posledično pa je slabša tudi socializacija otrok. Otroci potrebujejo veliko spodbud in komunikacijskih dialogov, da razvijejo lastne govorne sposobnosti.

Posredna komunikacija z lutko v dialog ponese odprtost in večjo motivacijo za razvijanje te veščine. Otroci se velikokrat lažje pogovarjajo z lutko kot učiteljem/vzgojiteljem. Spontanost v pogovoru deluje tudi terapevtsko. Otroci so ob lutki sproščeni in dovolijo, da jih ta popravlja, usmerja in vodi. Zadržani otroci se ob lutki sprostijo in lažje sodelujejo pri pogovoru in se vključujejo tudi v komunikacijo z vrstniki. Ko sta deklici dobili lutki (sovica Zlatka in krokodil Ciril) sta se nemudoma pričeli pogovarjati in tako nista razvijali le igre, temveč tudi svoje komunikacijske spretnosti.

Tako lahko rečemo, da ima lutka pomembno vlogo pri razvijanju komunikacijskih spretnosti otrok. Otroci so ob lutki sproščeni in se preko nje učijo različnih govornih situacij ter spretnosti.

V3: Kako lutka vpliva na motivacijo za šolsko delo?

Zaradi zmanjšanih sposobnosti otrokom s posebnimi potrebami hitro upade pozornost in koncentracija. Lutka s svojo prisotnostjo omogoča, da otroci pri dejavnostih sodelujejo in so motivirani. V vsaki dejavnosti, ki sem jo izvedla z lutko, so bili otroci motivirani in željni sodelovanja. Ob lutki so bili sproščeni in šolsko delo je postalo igra, včasih celo zabava.

Pri učenju pesmice so bili otroci ob izdelavi konja motivirani in bolj dovzetni za delo. Pesmico so z veseljem prepevali, saj je njihovo zanimanje naraščalo in ne upadalo. Izdelava lutke – konja je tako prispevala k zapomnitvi in motivaciji trenutne naloge.

Iz evalvacij lahko razberemo, da lutke resnično izboljšujejo delo v skupini, saj poskrbijo za motivacijo, vztrajnost in delavnost otrok. Otroci ob lutki doživljajo prijetne trenutke, zato so motivirani za delo.

V4: Kakšno vlogo imajo lutke pri otrokovi spontani igri?

Igra otroku predstavlja najboljšo pot k dozorevanju in samostojnosti. Otrok ob igri krepi svoje gibalne spretnosti in sposobnosti, razvija mišljenje in socialne spretnosti ter veščine. Kot vemo, otroci s posebnimi potrebami potrebujejo motivacijo oz. spodbudo za pričetek, vključitev in razvijanje igre. Lutka predstavlja nek sprožilec za razvoj igre. Pri vseh dejavnostih, še posebno tistih, kjer so otroci sami izdelali lutko, je bila lutka gonilna sila za pričetek igre.

Otroci v podaljšanjem bivanju velikokrat posežejo po lutkah (konji, Sportakus, sovica, krokodil …) in igrajo svojo igro. Ob vsem tem krepijo socialne veščine in komunikacijske spretnosti. Lahko rečemo, da lutke pozitivno vplivajo na otrokovo igro, jo spodbujajo in razvijajo.

10 ZAKLJUČEK

Na koncu lahko povzamem, da so lutke pozitivno vplivale na otroke in njihov razvoj, tako v skupinskem delu kot individualnem. Izkazalo se je, da z lutko lahko vplivamo na vedenjsko področje otroka, na pozornost, motivacijo, čustveno področje in izboljšujemo posamezne veščine. Ob lutki se otroci sprostijo in doživljajo učno snov preko lutke, predvsem skozi igro.

Lahko rečem, da so otroci z animacijo in izdelavo lutk ter lutkovnimi predstavami povečali obseg spontanega besednega izražanja, razvijali koordinacijo in samozaupanje ter osebno zadovoljstvo, razvijali igro in prav tako razvijali socialne odnose. Prav to pa je pomemben razlog, da je lutka prisotna pri vseh dejavnostih in aktivnostih skozi celotno šolsko leto. Spoznala sem, da sem z lutkami dosegla marsikaj, kar sem sama pred tem poskušala doseči več tednov. Z vpeljevanjem lutke v skupino so se naši odnosi precej spremenili, bolje sem spoznala otroke in se jim približala, pridobila sem tudi na izkušnjah. Od ideje do izdelave lutke sem porabila kar nekaj časa. Pri sami izdelavi lutk sem razvila kar nekaj spretnosti, med drugimi tudi šivanje. Z animacijo lutk pa sem predvsem urila svoje komunikacijske in socialne veščine ter drugačen pedagoški pristop do učne snovi.

Menim, da ne smemo zanemariti čarobne moči lutke, saj nam resnično lahko olajša delo in premakne zidove, ki so nam na poti do želenega. Igranje lutk pripomore k razvoju otrokovega mišljenja, govora in vedenja. Igra lutk ima tudi didaktično vlogo, saj se z njo lahko usvoji moralne, etične, estetske in socialne veščine. Ker lutka omogoča doseganje omenjenih veščin, bo vedno moja pomočnica, ki me bo spremljala pri mojem delu. Glede na to, da rada ustvarjam in izdelujem, mi lutke predstavljajo nov izziv in ne dodatno delo. Vseeno pa dobro izdelana lutka, brez dobre animacije, nima pomena. Pomembno je, da imamo pred seboj cilje, katerim skušamo slediti in tako izvesti dejavnosti in aktivnosti. Ko se otroci trudijo, delajo in jim kar ne gre in ne gre, jih kar naenkrat preseneti animirana lutka izza vogala mize ter jih spodbudi in nasmeje. Taki trenutki so v meni pustili pozitivne vtise in nepozabne trenutke.

Kot sem že napisala, me bo lutka vedno spremljala in ni dneva, ko ne pomislim, kaj vse lahko še naredim in izdelam. Kje vse lahko še vključim lutko? Kakšen bo naslednji izziv? Kakšno lutko bomo izdelali naslednjič? S podobnimi vprašanji se srečujem skoraj vsak dan, saj menim, da uporaba lutke kot vzgojno-izobraževalna metoda in didaktično sredstvo pozitivno vpliva na vzgojni, učni in socialni proces.

11 LITERATURA IN VIRI

- Arzenšek, S. (2009). *Lutke in njihova uporaba v celjskih vrtcih*. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- Brett, D. (1996). *Terapevtske zgodbice za otroke*. Ljubljana: Otrok in družina.
- Đorđević, D. (1982). *Psihologija mentalno zaostalih lica*. Gornji Milanovac: Dečje novine.
- Hočevar, S. (1978). Lutka se smeje in joče. V M. Bergant, *Pojmo, plešimo-ustvarjajmo*! (str. 72–80). Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.
- Horvat, L. in Magajna, L. (1987). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije,
- Jerman, J. (2008). *Psihologija oseb z motnjami v razvoju*. Skripta in zapiski iz predavanj. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Kastelic, L., Kotar, A., Končar, M., Lačen, M., Mrše, I., Parazajda, D. idr. (1994). *Program vzgoje in izobraževanja otrok in mladostnikov z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju in drugimi dodatnimi motnjami*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije.
- Korošec, H. in Majaron, E. (2006). Otrokovo ustvarjanje z lutkami. V Borota, B., Geršak, V., Korošec H., Majaron E. (2006): *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H., Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Ljubič, T. (1954). *Lutkarski krožek na šoli.* Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Majaron, E. (2000). *Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov*. (str. 33–35). Lutka 56. Ljubljana: Lutkovno gledališče Ljubljana v sodelovanju z UNIMA Slovenija in Ustanovo lutkovnih ustvarjalcev Slovenije.
- Marjanovič Umek, L. in Kavčič, T. (2006). Otroška igra. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), *Psihologija otroške igre. Od rojstva do vstopa v šolo* (str. 41–53). Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2001). *Psihologija otroške igre*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

- Peštaj, M. (2000). *Zlatko Bastašič in njegovo terapevtsko delo z lutkami*. Lutka, 56. Ljubljana: Lutkovno gledališče Ljubljana v sodelovanju z UNIMA Slovenija in Ustanovo lutkovnih ustvarjalcev Slovenije.
- Pogačnik-Toličič, S. (1977). Otrok, igra in igrače. V M. Bergant (ur), *Razvijamo sposobnosti predšolskega otroka* (str. 41–69). Ljubljana. Zveza prijateljev mladine Slovenije.
- Skubin, K. (2007). *Lutka v svetu otrok s posebnimi potrebami*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Strmčnik, F. (2001). *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Toličič, I., Smiljanić Ćolanović, V. (1977). *Otroška psihologija*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Varl, B. (1998). *Igrajmo se z lutkami*. Ljubljana: Mohorjeva družba.
- Žagar, D. (2012). *Drugačni učenci*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

VIRI

– Posebni program vzgoje in izobraževanja (2005). Ljubljana: Uradni list RS, št. 102.

Elektronski vir: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/pdf/Posebni_program_vzgoje_in_izobr.pdf (10.3.2014)

– Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2011). Uradni list RS, št.58/2011.

Elektronski vir: http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201158&stevilka=2714 (3.5.2014).